

Salla Vainionperä

LAPSIPERHEIDEN TOIVEITA JA ODOTUKSIA
MATALANKYNNYKSEN KOHTAAMISPAIKKATOIMINNALLE
SASTAMALASSA

Sosiaalialan koulutusohjelma

Ylempi AMK

2018

LAPSIPERHEIDEN TOIVEITA JA ODOTUKSIA MATALANKYNNYKSEN KOHTAAMISPAIKKATOIMINNALLE SASTAMALASSA

Sukunimi, Etunimi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK
Toukokuu 2018
Sivumäärä: 47
Liitteitä: 1

Asiasanat: kohtaamispaikka, perhekeskus, osallisuus, vertaistuki, asiantuntijapalvelut

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sastamalalaisten lapsiperheiden odotuksia ja toivomuksia ensi syksynä avattavan perhepalveluverkoston matalankynnyksen kohtaamispaikan palveluista sekä selvittää perheiden kokemuksia saamistaan lapsiperheille suunnatuista hyvistä, jatkossa mahdollisesti kohtaamispaikoista löytyvistä palveluista. Keskeisenä kiinnostuksen kohteena oli perheiden tukeminen asiakkaan näkökulmasta.

Tutkimuksessani sovellettiin toimintatutkimusta. Toimintatutkimus tarjoaa mahdollisuuden triangulaatioon; asiaa voidaan tarkastella monelta kannalta ja monella tavalla. Tutkimukseni muistuttaa myös kommunikatiivista toimintatutkimusta, jossa korostetaan vuorovaikutusta aktiivisella osallistujilla, käytetään demokratiaa sekä hyödynnetään kokemustietoa. Tiedonintressinäni oli kohtaamispaikan asiakkaiden kokemusten ja odotusten tutkiminen ja niiden tulkitseminen. Opinnäytetyöni aineiston olen kerännyt nettikyselyllä, yksilöhaastatteluilla sekä kuntalaisfoorumissa käydyistä keskusteluista saaduilla materiaaleilla. Käytin nettikyselyssä, haastatteluissa ja kuntalaisfoorumissa teemoja, jotka muotoituivat tutkimuskysymyksiini mukaan ja jotka olin aiempien tutkimusten avulla muodostanut. Tutkimustulokset analysoitiin teorialähtöisesti peilaamalla niitä tutkimuksen tavoitteisiin ja aiempaan tutkimustietoon.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, ettei vielä olla saavutettu riittävää tuen ja ohjauksen saavutettavuutta. Perheet kaipaavat paikkaa ja aikaa yhdessäololle. Vertaistuen merkitys vanhemmuudelle koettiin merkittävänä; perheet kaipaavat keskusteluseuraa aikuisille ja leikkiseuraa lapsille. Konkreettinen, matalankynnyksen paikka, jonne voi mennä omana itsenään viettämään lasten kanssa aikaa, ja joka tukee ja vahvistaa vanhemmuutta muun muassa vanhemman oman jaksamisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kautta. Kohtaamispaikan toivotaan olevan esteetön ja turvallinen, ilmapiiriltään rento ja avoin. Paikka, johon voi tulla käymään tai jäämään pidemmäksi aikaa. Merkittävimmäksi kohtaamispaikasta saatavaksi palveluksi perheet nostivat perheohjauksen; perheohjaajan ja perhetyöntekijän palveluiden toivotaan olevan nykyistä helpommin saatavilla, samoin sosiaaliohjaajan palvelut. Perheet kaipaavat konkreettista tietoa eri palveluista ja mahdollisuutta keskusteluun asiantuntijan kanssa. Palveluohjausta kaivataan, jotta olemassa olevat palvelut, olivat ne mitä tahansa lapsiperhepalveluja, ovat jatkossa paremmin asiakkaiden tiedossa ja jotta oikea palvelu löytyy helpommin ja nopeammin.

FAMILIES WISHES AND EXPECTATIONS FOR A “LOW-THRESHOLD” MEETING PLACE IN THE CITY OF SASTAMALA.

Vainionperä, Salla

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services, Master of Social Services

May 2018

Number of pages: 47

Appendices: 1

Keywords: meeting place, family center, participation, peer support, expert services

The purpose of this Thesis was to scope expectations and wishes of different services that families with children have, for a “low-threshold” meeting place; a family center, that will soon open in the City of Sastamala. The intent was also to list previous experiences of good family directed services that customers have encountered; potentially to be included in services that meeting places will provide in the future. Main point of interest: family support seen from the customers point of view.

I applied action research in my study. It offers an opportunity to use triangulation; the subject can be observed from several points of view in many different ways. This method resembles communicative action research; emphasizing interaction by activating the participants using democracy and utilizing experience and knowledge. My interest was to study and interpret the expectations and experiences of customers of meeting places. The research material was gathered from Internet-enquiries, personal interviews and community forum discussions on the given subject. I formulated my research questions around themes that had been dispatched in earlier studies. The conclusions were theoretically analyzed reflecting on my research goals and on knowledge collected from previous studies.

The conclusion of research findings: the means of adequate support and guidance for the families has not yet been achieved. Families wished for time and sufficient places to meet one another. The importance of peer support in parenting was highly noted. Parents would like to get an opportunity to adult conversations and to find playmates for their children. A concrete low-threshold meeting place where you can spend time with your children; supports and empowers parenting, increasing the overall wellbeing of the parents; there for the whole family. Meeting places should be easy to access, safe and have an open and relaxed atmosphere; to be a place where you can come as you are. The service most asked for was family guidance. The services of family guidance counselors and family workers should be easier to access, including services of social counselors. Families expect to get tangible information about all services and the chance to consult an expert when needed. There is a necessity of service guidance. The customers would like to be properly informed about the whole variety of family directed services they are entitled to, to be able to access appropriate services easier and faster at any given time.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	PERHE-ELÄMÄ JA VANHEMMUUS 2000-LUVULLA	8
2.1	Perhekeskustoiminta	10
2.2	Perheiden kohtaamispaikat	12
2.3	Perhepalveluiden kehittäminen	14
3	ILMIÖITÄ KOHTAAMISPAIKKATOIMINNAN SUUNNITTELUN TAUSTALLA	15
3.1	Asiakaslähtöisyys.....	15
3.2	Osallisuus.....	17
3.3	Yhteisöllisyys.....	18
3.4	Vertaistuki.....	19
3.5	Syrjäytyminen	20
3.6	Yksinäisyys	20
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
4.1	Kehittämistyön tarkoitus ja tutkimuskysymys.....	22
4.4	Aineiston analyysi.....	29
5	TULOSTEN ESITTELY	31
5.1	Unelmien kohtaamispaikka.....	32
5.2	Matalan kynnyksen kohtaamispaikka	32
5.3	Yhdessäolo ja vertaistuki – kohtaamisia kohtaamispaikassa.....	32
5.4	Kohtaamispaikan puitteet.....	33
5.5	Asiantuntijoilta saatava ohjaus ja tuki	34
5.5.1	Perheohjaus	35
5.5.2	Sosiaaliohjaus ja sosiaalityö	35
5.5.3	Asiantuntijaluennot.....	36
5.6	Muut asiantuntijapalvelut.....	36
5.6.1	Kasvatus- ja perheneuvola.....	37
5.6.2	Tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta	37
5.6.3	Neuvolapalvelut.....	38
5.6.4	Nuorisopalvelut	38
5.7	Avoimet varhaiskasvatuspalvelut, lapsiparkki-toiminta.....	39
5.8	Vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan liittyvä elintapaohjaus.....	40
5.9	Muut huomiota saaneet palvelut	41
5.10	Kohtaamispaikat keskusta-alueen ulkopuolella.....	41
6	ARVIOINTI	42

6.1	Tutkimuksen toteuttamisen arviointi	42
6.1.1	Haastattelut	42
6.1.2	Nettikysely	43
6.1.3	Kuntalaisfoorumi.....	43
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET.....	46
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa on 1980-luvulta lähtien tehty useita sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksia. 2010-luvun lopulle ja 2020-luvun alkuun suunnitellaan mittavaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja uutta maakuntahallintoa. Uudistukset ja muutosprosessit ovat osa päätöksentekoa ja johtamista sekä valtakunnallisesti että aluetasolla. Tavoitteena on luoda uudenlaisia, hajautettuja sekä verkostotyypisiä organisaatioita sekä uudenlaisia toimintakokonaisuuksia. Ne voivat olla verkostomaisia, moniammatillisia kokonaisuuksia sekä työyhteisöjä. Samalla murretaan sosiaali- ja terveydenhuollon perinteiksi muodostuneita ja melko vahvoja sektorirajoja. (Cope-hankkeen [www-sivut 2018.](#))

Sastamalan kaupunki on mukana hallituksen yhdessä tämänhetkisistä kärkihankkeista, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE), jossa etusijalla ovat lapsen etu ja vanhemmuuden tuki. Peruspalveluja vahvistetaan ja siirretään painopistettä ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. Myös koulua ja varhaiskasvatusta kehitetään tukemaan lapsen hyvinvointia. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa ohjaavat seuraavat periaatteet: lapsen oikeudet ja lapsen etu, lapsi- ja perhelähtöisyys, voimavarojen vahvistaminen ja perheiden monimuotoisuus. Ohjelman tavoitteena on tehdä muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita ja lapsen oikeuksia sekä tietoperustaista vahvistavaa toimintakulttuuria. Tähtäimessä ovat oikea-aikaisemmat, tasalaatuisemmat, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut. Muutoksella pyritään vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden omia voimavaroja, elämänhallintaa sekä osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen kokemuksia. (THL:n [www-sivut 2018](#); LAPE-hankkeen [www-sivut 2018.](#))

Toimintakulttuuri uudistuu muutostyössä hallinto- ja ammattikuntakeskeisyydestä lapsi- ja perhelähtöisyyteen. Ammatillaiset toimivat yhdessä ja vahvistavat vanhemmuuden tukea ja kasvua tukevia ihmissuhteita. Palvelut tuodaan perheen lähelle ja

perheet kohdataan paremmin. LAPEssa tehdään sekä kansallista että maakunnallista muutostyötä. Muutostyö on käynnissä vuosina 2017-2018 jokaisen tulevan maakunnan alueella. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa (2016-2018) johtavat sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö, jonka vastuulla on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tuki varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksessa. Ohjelman toimeenpanon tuesta vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2018.)

Perheille tarjottuja palveluja halutaan Sastamalassa nyt tuoda entistä enemmän näkyville ja matalammalla kynnyksellä asiakkaan saataville. Sastamalassa perhekeskuksesta käytetään nimeä perhepalveluverkosto. Verkosto kuvaa paremmin palveluiden kokonaisuutta liittymättä niiden fyysiseen sijaintiin. Perhepalveluverkostolla tarkoitetaan kaikkia lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleviä tahoja ja heidän työntekijöitään. Sastamalan perhepalveluverkosto on Sastamalan kaupungin alueella toimivien erillisten ja itsenäisten organisaatioiden muodostama yhteinen rakenne. Koko perhepalveluverkoston yhteinen päämäärä on asukkaiden elämänhallinnan vahvistaminen, joka on kaiken perhepalveluverkoston toiminnan perustana ja vaikutuksena kaikille niille muille toiminnoille, joita lasten, nuorten ja perheiden palveluissa saadaan aikaan. Perhepalveluverkosto toimii siten, että pois lähettämisen sijaan asukas saa avun moniammatillisen verkoston kautta. Tavoitteena on, että perheille annetaan tukea riittävän varhaisessa vaiheessa ja riittävän tehokkaasti; verkoston toiminta on oikea-aikaista ja oikein mitoitettua. Moniammatillinen verkosto tekee työtä ja etsii ratkaisuja yhdessä. Näin ollen yksittäinen toimija ei joudu umpikujaan vaan yhteistyöstä tulee yhteistä työtä lasten, nuorten ja perheiden tueksi. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2018.)

Yksi muutosohjelman myötä toteutettavista projekteista Sastamalassa on kohtaamispaikka lapsiperheille, lapsille ja nuorille kaupungin pääkirjastolla. Kohtaamispaikasta voi tulevaisuudessa saada matalankynnyksen palvelut, joita voi käyttää ilman ajanvarausta. Elämän arkiset kriisit tulevat nopeasti ja ongelmat voivat pahentua pienessä ajassa. Harva osaa varata aikaa kuukausia etukäteen mahdollisten tulevien kriisien varalta. Tiedon ja asiantuntemuksen hankkiminen vaatii perheiltä voimavaroja, jotka usein tarvittaisiin arjesta selviämiseen ja toipumiseen. Yhä liialti vastuu

kokonaisvaltaisesta avunsaannista on asiakkaalla, jonka on pinnisteltävä asiantunteumuksen hankkimisessa ja osattava arvioida kenelle puhuu mistäkin.

Olin mukana kohtaamispaikan suunnittelussa yhdessä tulevien käyttäjien/asiakkaiden kanssa käyttäen tutkimuksessa toimintatutkimuksen menetelmiä. Toimintatutkimuksen syklimäisyys sopii tähän kehittämistyöhön, koska kehittämistyön tavoitteena olevaa toimintamallia voi toimintatutkimuksen aikana kehittää edelleen. Tarkoituksena ei olekaan saada kerralla aikaiseksi täydellistä toimintamallia, vaan toimintamallin kehittämistä voidaan jatkaa, mikäli se käytännössä huomataan tarpeelliseksi.

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa kuvailen kohtaamispaikkatoiminnan tarpeellisuuden taustalla vaikuttavia ilmiöitä, jotka nousivat sekä aiemmissa aiheesta tehdyissä tutkimuksissa, että omassa tutkimuksessani esiin. Nämä ilmiöt ovat niitä, joilla kohtaamispaikkatoiminnan tarpeellisuus voidaan perustella. Kerron millaiset ilmiöt vaikuttavat 2000-luvun lapsiperheiden elämään Suomessa. Ilmiöt ovat asiakaslähtöisyys, osallisuus, yhteisöllisyys, vertaistuki, syrjäytyminen ja yksinäisyys. Yksinäisyys liittyy vahvasti syrjäytymiseen, mutta halusin silti nostaa sen omaksi otsikokseen, syrjäytymiskäsitteen alaotsikoksi, koska haastattelemiä asiakkaat käyttivät käsitettä yksinäisyys puheissaan.

2 PERHE-ELÄMÄ JA VANHEMMUUS 2000-LUVULLA

Lapsuudesta ja vanhemmuudesta on julkisessa keskustelussa ilmaistu suurta huolta. Yhteiskunnalliset muutokset ja sosiaaliturvaan ja palvelujärjestelmään liittyvät tekijät näyttäytyvät lasten ohella myös vanhempien jaksamisessa. Lastensuojelun toimenpiteisiin johtaneissa tilanteissa ongelmien takaa löytyy yhä useammin vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmia, jotka ovat johtaneet usein työttömyyteen ja köyhyyteen. Raskaasti oirehtivat vanhemmat/vanhempi eivät kykene vastaamaan lapsen normaalista kasvusta ja kehityksestä. Moniongelmaisuus voi johtaa syrjäytymiseen ja vanhemman syrjäytyminen aiheuttaa lasten syrjäytymisen normaalista kasvusta ja kehityksestä. (Raunio 2009, 282, 285-286.)

Stakesin Vanhemmuuden aika- hanke selvitti ja kehitti 2000-2001 vuosina vanhemmuutta tukevia työpajoja, joiden tavoitteena oli löytää uusia näkökulmia alle kouluikäisten lasten vanhempien tukemiseksi. Hanke piti sisällään valtakunnallisen kyselyn neuvoloille ja päiväkodeille. Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että lasten ja vanhemmuuden ongelmat kärjistyvät perheissä, jotka elävät syrjäytymisuhan alla. Vanhemmuuteen kasvaminen ei kuitenkaan ole täysin mutkatonta muissakaan perheissä. Peruspalvelut ovat avainasemassa vanhemmuuden ongelmien ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa interventiossa. Tulevaisuuden toimintamuodoista tärkeimmäksi nousivat vanhempien vertaisryhmätoiminta sekä lapsen ja vanhemman yhteisen ajan lisäämistä tukeva toiminta. (Kekkonen 2004, 3, 15-16.)

Kirjassa Perhe ja vanhemmuus kuvataan 2000-luvun alun suomalaista perhe-elämää tutkimustietoon pohjaten. Vanhempana toimimisen edellytykset muuttuivat vuosituuhannen taitteessa yhteiskunnallisen murroksen myötä. Murros toi myös uusia mahdollisuuksia, mutta erityisesti vaateita ja stressitekijöitä. Erityisesti työelämän muutokset heijastuivat perhe-elämään, vanhemmuuteen ja lapsen ja vanhemman suhteeseen. Voimia ja aikaa vanhempana toimimiseen koettiin olevan aiempaa vähemmän. Tätä vuosikymmentä pidettiin työn ja perheen yhteensovittamisen aikana. Tukea oli huonosti tarjolla; isovanhemmat kaukana tai yhä työelämässä ja naapuriapu ei ole entiseen tapaan luontevaa. Sosiaalisten tukiverkkojen murenemisen myötä yhteiskunnassamme pitäisi kantaa entistä enemmän huolta siitä, miten äidit voivat ja millaiset eväät isä saa vanhemmuuteensa. Myös perherakanteet muutokset avioerojen lisääntymisen, perheiden moninaistumisen ja yksilöitymisen myötä luovat uusia haasteita perhe-elämälle sekä perheiden kohtaamiselle ja tukemiselle. (Rönkä & Kinnunen 2002, 7-8.)

Murros sai kuitenkin myös esiin perheen arvon uuden nousun. Muutokset etenkin perhesuhteissa sekä erot ja erilaiset perhemuodot toivat esiin kysymyksiä perheen tehtävistä ja julkiseen keskusteluun nousivat perheen myönteiset vaikutukset. Ihmisten hyvinvoinnin kokemuksessa perhesuhteilla on tärkeä osa. (Hamarus, Kanervio, Landén & Pulkkinen 2014.)

2.1 Perhekeskustoiminta

Valtioneuvoston periaatepäätökseen sosiaalialan tulevaisuuden turvaamisesta (2003) kirjattiin tavoite kehittää perhekeskustoimintaa. Toiminnan tulee pohjata perheiden tarpeisiin ja vahvistaa perheiden keskinäistä vertaistukea. Toimintamalli kokoaa perheiden palvelut toimijaverkostoksi ja perustuu kumppanuuteen. Toiminta on tarkoitettu kaikille lapsiperheille ja kehittäminen onkin aloitettu peruspalveluista. Merkittävä asia perhekeskusajattelussa on ehkäisevän työn painopisteen siirtäminen lasten ja perheiden elämänvaiheeseen, jolloin ongelmia ei vielä ole. Aiemmin palveluiden saaminen on edellyttänyt asiakkuutta, mutta perhekeskustyössä halutaan viestiä vanhemmille, että apua saa ja pitää hakea silloin, kun hätä ei vielä ole liian suuri. Perheet ovat kokeneet, ettei heillä ole riittävää tietoa palveluista ja niihin pääsystä. Perhekeskuksen tehtävä onkin madaltaa avun saamisen kynnystä ja välittää tietoa palveluista. Palvelutoiminnassa tulisi ehdottomasti ottaa huomioon asiakkaan toivomukset ja yksilölliset tarpeet. Lisäksi tulisi mahdollistaa asiakkaan osallistumien ja vaikuttamismahdollisuudet palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Heikkilä & Lahti 2007, 46-51; Helminen 2006, 71.)

Olellainen osa perhekeskustoimintaa on vanhempainryhmä- ja vertaistoiminta; se on rakenteellinen osa perustyötä ja tukee perheiden osallisuutta, omaehtoista toimintaa ja keskinäistä kanssakäymistä. Yhteisöllisyyden idea toteutuu usein yhteisten tilojen kautta ja tärkeää onkin, että alueelta löytyy konkreettinen tila perheiden yhteiseen kohtaamiseen. Tällöin perheet voivat tutustua toisiin samassa tilanteessa oleviin perheisiin ja ystävystyä sekä rakentaa sosiaalisia verkostoja. Yksi perhekeskusten tehtävä onkin edistää perheiden sosiaalista kiinnittymistä asuinalueelleen. (Heikkilä & Lahti 2007, 50.)

Perheiden kanssa työskennellessä on tärkeää tunnistaa perheiden voimavarat. Perheiden hyvinvointia voidaan tukea aidolla kohtaamisella, vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä. Yhteistyössä perheen kanssa korostuvat kumppanuus ja osallisuuden vahvistaminen sekä vastavuoroinen hyväksynnän ja kunnioituksen kokemus. Näillä tekijöillä on merkittävä rooli osana sosiaalialan ammattilaisen työtä ja nämä toimintamallit ovat olleet lähtökohtana 2000-luvun alussa perhekeskustoimintaa suunniteltaessa ja käynnistäessä. Vanhemmat toivovat perhekeskustoiminnalta sekä asiantuntijoiden panosta,

että mahdollisuutta yhdessäoloon vertaisten kanssa. Kun perheet saavat positiivisen kokemuksen vuorovaikutuksesta, he haluavat jatkaa vuorovaikutteista toimintaa myös muissa toimintaympäristöissä. Perhekeskus on tärkeä paikka sekä kasvokkain tapahtuville kohtaamisille sekä teknologian eri sovelluksien mahdollistamalle yhteydenpidolle. Perhekeskuksen toimintaotetta kuvaa ennakoivuus ja ehkäisevä ja huolenaiheisiin puuttuva työote. (Helminen 2006, 16, 68, 76.)

Perhekeskusten toimintaa käynnistettiin PERHE-hankkeessa vuosina 2005-2007. Tavoitteena oli edistää lasten hyvinvointia ja ehkäistä ongelmien syntymistä peruspalveluiden toimintakulttuuria muuttamalla. Vanhemmuuden ja parisuhteen vahvistaminen ja perheiden osallisuuden tukeminen sekä paikallisten toimijoiden kumppanuus olivat keskiössä kehittämistyötä tehdessä. Perheet, ammattilaiset, järjestöt ja seurakunnat yhdessä ovat olleet perhekeskuksen kehittäjiä ja tämä toimintamalli poikkeaa monista muista palvelurakenteen uudistamiseen pyrkivistä hankkeista. Hyvinvoinnin perusta on lasten ja perheiden omissa verkostoissa ja ympäristöissä. Perhekeskustyö on luonut sosiaalisen hyvinvoinnin ja varhaisen tuen malleja ja perusrakenteita kuntiin. Avoimet ja alueelliset perheiden kohtaamispaikat ovat yleistyneet ja mahdollistaneet erilaisten vertaisryhmien toiminnan kunnissa. (Viitala, Kekkonen & Paavola 2008, 3.)

Pro Gradu- tutkielmassa Voimavaroja vanhemmuuteen ja parisuhteeseen (Vesterlin, Hannele 2007) tutkittiin millaista tukea vanhemmat kaipaavat elämänvaiheessa, jossa lapset ovat alle kouluikäisiä ja millaisia kokemuksia heillä on saamastaan varhaisesta tuesta. Tutkimuksen tulosten mukaan keskeisimpiä perhe-elämään vaikuttavia tekijöitä olivat sosiaalinen verkosto, toimeentulo ja hyvinvointia edistävät tekijät. Ryhmätoimintaan osallistuminen koettiin tärkeäksi, koska se tarjosi mahdollisuuden vertais-tukeen ja ammattihenkilöiden antamaan ohjaukseen. Vanhemmat kokivat saavansa ryhmästä tukea lasten kasvatukseen, parisuhteeseen ja perheen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja samassa elämäntilanteessa olevien kanssa käydyt keskustelut avasivat uuden näkökulman omiin ongelmiin ja helpotti ahdistusta. Ryhmässä käydyt keskustelut lisäsivät myös perheiden sisäistä vuorovaikutusta ja sitä kautta tukivat parisuhdetta.

Maritta Törrösen (2012) haastatteluin tehtyyn tutkimukseen perustuvassa kirjassa *Onni on joka päivä*, kuvaillaan perheen arkea ja hyvinvointia. Haastateltavat

mainitsevat keskeisiksi perhearvoiksi terveyden, perheen, rakkauden ja turvallisuuden. Arvot muuttuvat suhteessa yhteiskunnan muutokseen. Yhteiskunnan muutos ja sen mukanaan tuoma eriarvoistuminen vaikuttavat niin, ettei arvomaailma ole vain yhdenlainen. Haastatteluista käy ilmi, että pahoinvointi usein kasautuu ja heijastuu monille elämän osa-alueille. Sosiaalis-taloudelliset tekijät rasittavat perheenjäsenten hyvinvointia ja murentavat luottamusta toisiin ihmisiin. Jos ihmisen luottamus omaan sosiaaliseen yhteisöön on heikko, se voi olla sitä myös suhteessa instituutioihin ja institutionaaliseen yhteisöön. Epäluottamus vahvistaa ihmisen tunnetta yhteisöllisen aseman heikkoudesta ja hän voi kokea, ettei ole pärjännyt yhteisön silmissä. Ihminen voi tuntea itsensä yhteiskunnasta vieraantuneeksi ja tuntea kokemuksellisesti olevansa sosiaalisten yhteisöjen sekä yhteiskunnallisten instituutioiden ulkopuolella. (Törrönen 2012, 111-112, 167-168.)

2.2 Perheiden kohtaamispaikat

Hyvinvointi rakentuu perheiden arjen ympärille ihmisten omissa elinympäristöissä ja verkostoissa. Yhteisöllisyyden merkitys perheiden hyvinvoinnille on suuri. Perheet arvostavat toisiltaan saamaansa tukea sekä vuorovaikutusta samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Yhteisöllisyys vaikuttaa henkisenä ja sosiaalisena voimavarana ehkäisten perheiden syrjäytymistä. (Viitala 2006, 76.)

Perhe-hankkeen myötä käynnisteltiin kunnissa perhekeskusten kohtaamispaikkatoimintaa. Vertaistoiminnan toteutuminen vaatii kunnilta paikkoja ja tiloja, joissa perheet ja vanhemmat voivat kohdata toisiaan. Lisäksi hankkeen aikana kehitettiin jo olemassa olevia kohtaamispaikkoja tavoitteellisemmiksi ja suunnitelmallisemmiksi. Kuntien hanketoimijat ovat kertoneet perheiden kaivanneen helposti saavutettavia ja kaikille avoimia tiloja, joissa tavata toisiaan. Avoimilla kohtaamispaikoilla on monta roolia perheen arjessa. Ne toimivat paikkana perheiden omaehtoisille tapaamisille, omien ryhmien toiminnolle sekä lasten leikkitoiminnalle. Kohtaamispaikassa voivat kokoontua myös ammatillisesti johdetut ryhmät, joissa kuullaan asiantuntijoiden esityksiä ja saadaan tietoa ajankohtaisista asioista. Kohtaamispaikat ovat eräänlaisia verkostopankkeja, joista vanhemmat saavat tarvittaessa neuvoja ja apua sekä ohjausta

oikeiden palveluiden luo. Perheiden kohtaamispaikkoja ovat tarjonneet sekä kunnat, järjestöt, että seurakunnat sekä eri toimijat yhdessä. (Viitala ym. 2008, 34-35.)

Matalankynnyksen palvelut, johon kohtaamispaikkatoiminta voidaan lukea, pyrkivät asiantuntijapalveluita tuottamalla ja etsivän työn keinoin luomaan luottamuksellisen suhteen haavoittuvassa asemassa eläviin ihmisiin. Palvelun ajatukseen liittyy tavoite kerätä tietoa ja lisätä ymmärrystä marginaalissa elävien ihmisten todellisuudesta. Samalla löytyy syitä syrjäytymisprosesseja ylläpitävistä yhteiskunnallista epäkohdista ja esille tulleista asioista myös laajempaan poliittiseen tietoisuuteen ja keskusteluun. Vertaistoiminnan kehittäminen on mielenkiintoinen lisä ja haaste palveluiden perinteisin valta-asetelmiin. Matalan kynnyksen palvelut tulee suunnitella sellaisiksi, että niihin on ihmisten mahdollisimman helppo hakeutua ja saada kontakti. Matalankynnyksen palveluille on tarvetta erityisesti niiden ihmisten kohdalla, joiden omat voimavarat tai motivaatio hakeutua palvelujen piiriin ovat heikentyneet tai jotka yhteiskunnallisen asemansa vuoksi eivät koe tai pysty perinteisiä julkisia palveluja hyödyntämään. Matalankynnyksen palvelujen peruseriaatteisiin kuuluu anonyymius ja mahdollisuus käyttää palveluja ilman ajanvarausta. Palvelujen kehittäminen asiakaslähtöisesti, heidän omiin päämääriinsä ja toiveisiinsa perustuen on yksi toimintaperiaatteista. Ihmistä ja hänen valintojaan kunnioitetaan ja palveluissa on etusijalla luottamuksellisen ilmapiirin luominen tilaa ja aikaa antaen. Asiakas määrittelee kontaktin tavoitteet. (Aalto 2007.)

Perhe-hankkeen myötä Salon seudulla toteutettiin kysely lapsiperheille liittyen paikalliseen verkostoitumiseen. Kyselyissä korostui avoimien kohtaamispaikkojen tarve. Toiminnan käynnistyttyä seudullisia palveluja tarjoavat tahot, joilla ei ollut säännöllistä kontaktia perheisiin, saivat merkittävää tietoa perheiden tarpeista ja olosuhteista alueella. Ajankohtaisista asioista tiedottaminen suuremmalle joukolle onnistui hyvin perhekahvilassa. Vertaistuen mahdollistaminen nähtiin tärkeäksi. Toisinaan työntekijä kävi antamassa vinkkejä, toisinaan keskustelun ydin on siinä, että äidit ja isät jakavat kokemuksiaan keskenään. Toiminta koettiin tärkeäksi ja eritoten ennaltaehkäiseväksi. Vuosi toiminnan käynnistymisen jälkeen toteutettiin asiakaskysely, jonka tarkoituksena oli selvittää kävijöiden kokemuksia toiminnasta sekä saada ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Aikuiskontaktit, seura, uudet ystävät ja vertaistuki nousivat tärkeimmiksi kohtaamispaikalta saaduiksi hyödyiksi. Toiminnalla on lapsen sosiaalisuudelle

merkitystä ja siellä opitaan vuorovaikutustaitoja. Vanhemmat saavat hengähtää arjen kiireessä kahvin tai ohjatun toiminnan puitteissa. Kaiken kaikkiaan koko perheen koettiin hyötyvän toiminnasta saaden rentoutta, virkeyttä ja jaksamista. (Viitala ym. 2008.)

2.3 Perhepalveluiden kehittäminen

Lasten ja perheiden palvelut ja niiden johtaminen- hanke selvitti vuonna 2011 lasten ja perheiden palveluiden saatavuutta. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus ovat keskeisiä riittävän tuen saamisen edellytyksiä. Tutkimus osoitti, että vanhemmat kokiivat tyytymättömyyttä liittyen palveluiden tarjontaan, tiedon tarpeisiin vastaamiseen, vaikeuksiin ymmärtää tai hyväksyä miten palvelujärjestelmä toimii sekä vanhempien ja työntekijöiden eriäviin käsityksiin. Palveluja tulisi kehittää niin, että ne olisivat paremmin saatavilla sekä fyysisesti, että ajallisesti. Vanhempien mielestä heidän sekä työntekijöiden lieväänkin huoleen tulisi puuttua entistä varhemmin ja ennaltaehkäisevään perhetyöhön panostaa nykyistä enemmän. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 79.)

Edellä kuvatussa hankkeessa haastateltiin myös työntekijöitä koskien perheiden palveluiden saatavuutta. Lasten ja perheiden peruspalveluja pidetään yleisesti riittävinä, mutta palveluiden saatavuutta ja laadun yhdenmukaisuutta selkeyttäisivät yhdessä sovitut tavoitteet, voimavarat, selkeät vastuut ja paikallisesti tunnistettavat mahdollisuudet avun antamiseen. Keskeistä on, että lapsen ja perheen tarvitsema tuki pyritään järjestämään peruspalveluissa ja erityispalveluja saadaan peruspalvelujen tueksi lasten tavanomaisiin kasvu- ja kehitysympyriihin. Ehkäisevään perhetyöhön tulisi panostaa enemmän, samoin arjen jaksamista tukevan toiminnan ja vertaistoiminnan riittävyys ja saavutettavuuteen tulee kiinnittää huomiota myös suuremmissa kunnissa. (Halme, Vuorisalmi & Perälä 2014, 106.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (Kaste) kehitettiin kaudella 2008-2011 lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja. Tavoitteena oli uudistaa palveluja kokonaisuutena, laajoina verkostomalleina ja monialaisena yhteistyönä yli kunta- ja hallinnon sektorirajojen. Esimerkkinä on lapsiperheiden palvelujen

kokoaminen perhekeskuksiin ja niiden johtamisjärjestelmän kehittäminen. Perheille on lisätty tapaamispaikkoja. Palvelujen uudistamisen lähtökohdaksi on otettu kaikille tarkoitetut peruspalvelut ja monipuoliset varhaisen tuen palvelut. Kaste-ohjelman ensimmäisen ohjelmakauden valtakunnallisena tavoitteena oli, että ohjelmakauden päättyessä koko maassa on menossa muutosprosessi lasten, nuorten ja lapsiperheiden kehitysympäristöjen ja palveluiden uudistamiseksi. Myös johtamis- sekä yhteistyörakenteet ja työmenetelmät tulee uudistaa. Työ on kuitenkin kesken ja seuraavan Kaste-ohjelmakauden (2012-2015) tavoitteina olivat alle kouluikäisten palveluiden kokoaminen toisiaan täydentäen perhekeskuksiin, koulu- ja opiskelikäisten palvelujen vahvistaminen oppilas- ja opiskelijahuollon kokonaisuutena sekä lastensuojelu, jossa painotetaan avohuoltoa ja perhehoitoa. (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen ja Pelkonen 2013, 3-5.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Lapsiperhekysely 2012 kuvasi lapsiperheiden palveluiden saatavuutta. Arkea tukevien palveluiden koettiin olevan hajallaan ja vailla koordinaatiota, varsinaisen palvelujärjestelmän ulkopuolella, vaikka niillä on keskeinen sija terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä ehkäisevän toiminnan kokonaisuudessa. Palvelut tunnetaan myös kunnissa huonosti. Ongelmia tuottavat etenkin kohdennettujen palvelujen, kuten lastensuojelun, perhetyön sekä kasvatus- ja perheneuvolatoiminnan saatavuusvaateisiin vastaaminen. Lapsiperheiden palvelutarpeet ja niille asetetut odotukset ovat kasvaneet arjen monimutkaistumisen myötä. Palvelut eivät tällä hetkellä vastaa vielä kaikilta osin perheiden tarpeita. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 229, 237.)

3 ILMIÖITÄ KOHTAAMISPAIKKATOIMINNAN SUUNNITTELUN TAUSTALLA

3.1 Asiakslähtöisyys

Asiakslähtöisyys on ollut ”muodissa” jo pitkään. Rostila (2001, 39) kertoo lähes kaikkien määrittelevän 2000-luvun alussa palvelunsa asiakslähtöiseksi. Se ei sinänsä ole toiminnan perustavoite, vaan keino kohti tavoitetta. Asiakslähtöisyyteen kuuluu

asiakkaiden omien käsitysten ja toiminnan kunnioittaminen, asiallinen kohtelu asiakastilanteen joka vaiheessa, ja se, että asiakas voi omalla toiminnallaan vaikuttaa asioidensa hoidon etenemiseen. Tässä tavassa toimia palvelujen joustavuutta tulee lisätä asiakkaalta saadun palautteen perusteella. Näin uskotaan myös asiakkaan sitoutuneisuuden kautta saavutettavan parempia tuloksia. Toiminta perustuu siis yhdessä tekemiseen asiakkaan kanssa. (Rostila 2001, 39.)

Itsemäärääminen on yksi keskeinen arvo suomalaisessa sosiaalityössä. Sosiaaliseen toimintaan itsemäärääminen liittyy oleellisesti; sen kunnioittaminen on yksi tärkeimmistä sosiaalista toimintaa säätelevistä normeista. Vain itsemääräämiseen kykenevä henkilö voi olla toimija siinä mielessä, että häntä voidaan pitää tekojensa alullepajana ja vastuullisena teoistaan. (Kotiranta ym. 2011, 169-170.)

Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat viime vuosina kiinnostaneet tutkijoita. Itävaltalainen Adalbert Evers (2006) on tutkimuksissaan jäsentänyt viisi erilaista muotoa osallistua ja vaikuttaa:

- 1) Hyvinvointivaltiollinen malli, jossa kansalaisia edustavat demokratian elimt, kuten valtuustot, lautakunnat ja johtokunnat.
- 2) Ammatillinen malli, jossa kansalaislähtöisyys toteutuu koulutettujen ammattilaisten valmiuksien ja työkäytäntöjen keinoin ja palveluiden julkisuusperiaate edistää osallisuuden toteutumista.
- 3) Kuluttajalähtöisessä mallissa yksilölliset valinnan mahdollisuudet ja kuluttajasuoja antavat kanavan mielipiteen kuulemiselle ja kansalaisten osallisuudelle.
- 4) Johtajuuskulttuurissa laatuvaatimukset varmistavat se, että kansalaisten näkökulmat otetaan huomioon jo toiminnan suunnittelumallissa.
- 5) Osallistavassa mallissa vahvistetaan kansalaisten roolia palveluiden käyttäjänä ja niiden tuottajana sekä kehittäjänä. Tässä mallissa tarkoituksena on paikallinen toteutus ja muotojen moninaisuus ja malli eroaakin siksi muista. (Kana-noja, Lähteinen & Marjamäki 2017, 95-96.)

3.2 Osallisuus

Osallisuuden ja voimavarojen vahvistaminen on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä ehkäisevää työtapaa. Osallisuus on ihmisarvoon kuuluvaa oikeutta tulla kuulluksi. Jokaisella ihmisellä on oikeus ilmaista mielipiteensä ja osallistua itseä ja yhteisöä koskevaan päätöksentekoon taa-arvoisena päätöksentekijänä. (Halme, Vuorisalmi ja Perälä 2014, 100.) Osallisuuteen yhteiskunnassamme vaikuttaa kaksi asiaa: omakohtainen kiinnostus osallistua ja vaikuttaa sekä tarjolla olevat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Erityisesti jälkimmäiseen voidaan vaikuttaa kehittämällä hallinto- ja päätöksentekojärjestelmää tarjoamaan enemmän toimivia mahdollisuuksia ja keinoja kansalaisten osallistumiseen. Osallistuminen nähdään kansalaisen osallistumisena ja toimimisena aloitteentekijänä itselleen tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa. Osallisuudessa voidaan erotella eri rooleja: henkilö voi olla osallinen kansalaisena, kuten asukkaana tai palvelujen käyttäjänä (asiakkaana). Asiakasosallisuus mahdollistaa osallistumisen palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen. (Kohonen & Tiala 2002, 6.)

Käsitteitä osallisuus ja osallistuminen käytetään toisinaan synonyymeinä. Julkusen ja Heikkilän (2007) sekä Kujalan (2003) mukaan osallisuus on kuitenkin laajempi käsite kuin osallistuminen, ja se pitää sisällään oletuksen siitä, että palveluiden käyttäjän tai asiakkaan toiminnalla on jonkinlainen vaikutus palveluprosessiin. Vastaavasti asiakkaan osallistuminen voi olla ”mukana oloa” esimerkiksi tiedonantajan roolissa. Myös Thompson (2007) toteaa osallisuuden ja osallistumisen eroavan siinä, kuinka paljon asiakas voi vaikuttaa päätöksentekoon. Valtakunnallisen Osallisuushankkeen tuloksiin pohjautuvassa Valtioneuvoston selonteossa (2002) osallisuus määritellään laaja-alaisesti (ei vain osallistumiseksi): osallisuus tarkoittaa kiinnittymistä yhteiskuntaan, kokemusta jäsenyydestä, mahdollisuutta osallistua, toimia ja vaikuttaa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. (Laitila 2010, 185.)

Pelkkä osallistumisen tarjoaminen ei riitä, vaan asiakkaan kanssa yhdessä tekeminen edellyttää osallisuutta. Osallisuus ja osallistuminen sekoitetaan usein myös ammattihenkilöiden puheissa. Sosiaali- ja terveystoimessa osallistuminen tarkoittaa mukana oloa muiden määrittelemässä tilanteessa ja se liittyy kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin olla mukana itseään ja lähipiiriään koskevissa asioissa. Osallisuus on paljon

enemmän, se on kuulumisen ja mukana olemisen tunnetta. Osallisuus syntyy osallistumisen, toiminnan ja vaikuttamisen myötä. Osallisuuden toimintakulttuuri perustuu siihen, että asiakas on mukana jo palvelumuotoilun, sisältöjen ja toteutustapojen suunnittelussa. Osallisuus edellyttää voimaantumista ja muodostuu tunneperäisesti tuen ja arvostuksen kokemuksista, yhteenkuuluvuudesta sekä jäsenyydestä yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yksilö tuntee aidosti voivansa vaikuttaa yhteisössä ja yhteiskunnassa. (Mäkisalo-Ropponen 2016, 16.)

3.3 Yhteisöllisyys

George Hilleryn tutkimuksessa yhteisö käsitetään alueellisesti rajattavissa olevaksi yksiköksi, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksiköksi ja yhteenkuuluvuuden, tunteiden ja muiden yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksiköksi. Heikki Lehtonen (1990) on määritellyt yhteisön olevan mikä tahansa vuorovaikutusmuodoste, jonka toimijoilla voidaan olettaa olevan jotakin yhteistä. Yhteisöä yhdistävät siis vuorovaikutus ja jokin yhteinen tekijä, joka voi olla toiminnallista tai symbolista yhteisöllisyyttä. Toiminnallisessa yhteisöllisyydessä ryhmäidentiteetti syntyy yhteisessä toiminnassa, symbolinen yhteisyys kehittyy yhteenkuuluvuuden pohjalta, jolloin yhteinen asia voi olla esimerkiksi sama maailmankatsomus ja arvot. Niin suuri persoonien joukko kuin jokaisen osallistujan subjektiivinen tunne jakavat nämä intressit. Ihmiset liittyvät yhteen tiettyä tarkoitusta varten, tavoitteenaan sellaisen sosiaalisen järjestyksen luominen, joka mahdollistaa inhimillisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan syntymisen. Nykyajalle on tyypillistä yhteisöllisyyden häviäminen ja yksilöllisyyden korostuminen. Yhteiskunnallinen palvelujärjestelmä pyrkii paikkaamaan yhteisöllisyyttä lähiöissä ja kaupungeissa. ”Sosiaalialan työssä yhteisöllisyys on väline sosiaalisten ongelmien ratkaisuun sekä uusien ihmissuhteiden ja sosiaalisten verkostojen rakentamiseen.” (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 153-155, Kurki 2002, 50.)

Yhteisyyden ilmenemismuodot ovat yhteiskunnallisia ja ne tulee kuvata aina yhteiskuntateoreettisessa viitekehyksessä. Erityisen tärkeää on kuitenkin lähteä pienistä tarinoista, yksilön tarinoista rakentamaan yhteisöanalyyseja, ovathan ihmiset ainutlaatuisia persoonia, joilla on ainutlaatuisia kokemuksia ja suhteita toisiinsa. Ihminen rakentaa yhteisönsä ja kysymys onkin tieteen elämisestä, ei sen tekemisestä. Uudessa

elämäntavassa yhteiskuntaa luodaan dialogin ja sosiaalisen onnistumisen, toiminnan avulla. (Kurki 2002, 46, 50.)

Yhteisöllisyys on ihmislajin syntymisen ja säilymisen edellytys ja ihmisen koko identiteetti määräytyy suhteessa yhteisöön. Yhteisössä jaetaan ja opitaan käyttäytymistä, joka mahdollistaa mukautumisen uusiin olosuhteisiin. Yhteisöllisyydellä on pääasiallisesti positiivinen vaikutus kokonaisvaltaiseen hyvinvointiimme.

3.4 Vertaistuki

Vertaistuki voi toteutua kahdella tavalla: yksilöllisenä tai yhteisössä. Vertaistuki voidaan kuvailla seuraavasti: se on sellaisen luotun sosiaaliseen verkostoon kuuluvan henkilön antamaa emotionaalista, informatiivista sekä arviointiapua, jolle on kokemuksellista tietoa tietyistä käyttäytymisestä tai stressiä aiheuttavista tekijöistä ja jolla on samankaltaisia piirteitä kuin tuen saajilla. Yksilöllinen vertaistuki on pääasiassa kahden henkilön välistä keskinäistä, kun taas yhteisöllinen on kollektiivista ja se toteutuu vertaisryhmässä. Ryhmässä toimitaan kollektiivisesti yhteisten tavoitteiden suuntaisesti. Muiden auttamisesta on hyötyä myös auttajalle ja se voi vahvistaa yksilön omanarvontuntoa itsensä hyödylliseksi ja tarpeelliseksi kokemisen tunteiden kautta. Samalla yksilö voi syventää omaa ymmärrystään ongelmastaan. (Laine, Hyväri ja Vuokila-Oikkonen 2010, 87.)

Vertaiskontaktit ovat hyviä väyliä saada aitoa ymmärrystä, käytännön ohjeita ja todellista hyväksyntää. Tutustuminen toisiin vanhempiin, oman tuen tarpeen hyväksyminen ja tieto erilaisista toimintamalleista ja avusta, joita ammattiauttajat voivat tarjota, saattavat muuttaa vanhemman toimintaa ratkaisevalla tavalla kohti turvallisempaa vanhemmuutta. Erilaisten asiantuntijatapaamisten ja vertaisverkostojen kautta äidit saavat apua ja arvion omasta jaksamisestaan. (Janhunen & Oulasmaa 2008, 60.)

3.5 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen on osattomuutta sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallankäytöstä sekä mahdollisuudesta osallistua työhön. Syrjäytyminen tulkitaan sanana ja käsitteenä kielteiseksi. Ihmisiä myös syrjäytetään, jos heidän mielipiteensä tai näkökantansa ovat kovasti poikkeavia tai he edustavat väärää kansalaisuutta. Osallisuuden edistämällä on merkittävä merkitys syrjäytymisen torjumisessa. Sosiaalisella syrjäytymisellä tarkoitetaan tilanteita, joissa henkilö on joutunut sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle tai se on vaarana lähitulevaisuudessa. Riskitekijöitä ovat toimintakyvyn heikkeneminen esim. vamman, sairauden, ikääntymisen, päihteiden käytön, mielenterveysongelmien tai pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi. Myös elämän muutosvaiheet voivat vaatia erityisiä toimia syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kiusaaminen ja syrjinnän kohteeksi joutuminen sekä sosiaaliturvan varassa eläminen altistavat syrjäytymiselle. (Laine ym. 2010, 11; Kananoja & muut 2017, 201-202.)

Henkilön itsearvostus ja pätevyiden tunne ovat heikentyneet jo syrjäytymisprosessin alussa. Syrjäytymisessä on elämänhallinnan lisäksi kysymys yksilön ja yhteisön välisen siteiden heikkoudesta. Syrjäytymisen tarkastelu vaatii kriittistä yhteisön tarkastelua. Huono-osaisuus voi olla ylisukupolvinen prosessi, ellei ketjua katkaista. Sosiaalisilla suhteilla on joka ikävaiheessa tärkeä merkitys ja tasa-arvoinen kohtelu, arvostava ja kannustava ilmapiiri lisäävät yhteisöllisyyttä, halua kuulua ryhmään ja ponnistella vaikeuksien yli. Syrjäytyminen on myös kansantaloudellinen kysymys. Syrjäytynyt ihminen käyttää yhteiskunnan tukipalveluita keskimääräistä enemmän eikä pysty elättämään itseään työnteolla. (Lehtonen 2008, 15-16.)

3.6 Yksinäisyys

Viime vuosina tehtyjen tutkimusten mukaan pienten lasten vanhemmuus lisää sekä äitien että isien yksinäisyyttä ja aiheuttaa ahdistusta, masennusta ja tyytymättömyyttä parisuhteessa. Vanhempien pikkulapsivaiheessa koettu yksinäisyys heikentää vanhemmuuden kehittymistä, mikä taas vaikuttaa negatiivisesti lapsen kehitykseen. Yksinäisyys myös periytyy lapsille: erityisesti äideiltä tyttärille ja isiltä pojille.

Yksinäisyys yllättää synnytyksen jälkeen; jopa viidestä kahdeksaan prosenttia tuoreista äideistä kokee yllättävää yksinäisyyttä. Erityinen ryhmä on työssäkäyvät äidit, jotka eivät koe yksinäisyyttä raskausaikana, mutta kun he jäävät kotiin hoitamaan vauvaa, yksinäisyydessä on hurja nousu ensimmäisen kahdeksan kuukauden aikana aina 1,5 vuoteen asti. Suhteet ulkomaailmaan äkillisesti katkeavat, yksinäisyys nousee huippuun ja tuo mukanaan masennusta, ahdistusta ja parisuhdeongelmia.

Yksinäisyyttä kokevat kuudesta kahdeksaan prosentilla isistä. Tutkimuksen mukaan yksinäisyys heikentää terveyttä kaikenikäisillä. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että yksinäiset käyttävät muita enemmän sekä sosiaali- ja terveystalvueluita että erilaisia lääkkeitä. Tutkimustulokset osoittavat selkeästi, että yksinäisyydellä on pitkäaikaisia vaikutuksia sekä vanhempiin että lapsiin. Neuvoloissa olisi hyvät mahdollisuudet puuttua tilanteisiin, kunhan yksinäisyys tunnistettaisiin ja vanhemmat osattaisiin ohjata olemassa olevien palveluiden piiriin. (Ylen www-sivut.)

Yksinolon lisääntyminen saattaa altistaa jotkut väestöryhmät yksinäisyydelle ja sen myötä myös sosiaalisen tuen puutteelle, jolloin voidaan puhua sitovan sosiaalisen pääoman laskusuuntauksesta näiden ryhmien kohdalla. Tietty tekijät selkeästi altistavat yksinäisyydelle. Nuoret ja vanhat kokevat yksinäisyyttä enemmän kuin työikäiset. Yksin asuminen on selkeästi yksinäisyydelle altistava elämäntapa ja taas suurissa perheissä koetaan hyvin harvoin yksinäisyyttä. Myös asuinpaikalla vaikutusta: yksinäisyys on erityisesti suurten kaupunkien ja haja-asutusalueiden ongelma. Sekä ansiotyö että koulutus vähentävät riskiä kärsiä yksinäisyydestä. Etniset ryhmät ja maahanmuuttajat kokevat yksinäisyyttä enemmän kuin valtaväestö. Yhä enemmän joudutaan tulevaisuudessa pohtimaan, miten sosiaaliset suhteet muokkautuvat talouden ja markkinoiden hallitsemassa yhteiskunnassa. Tällöin keskeisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi työ-, asumis- ja ihmissuhdemarkkinoiden muutokset, jotka tulevat todennäköisesti tulevaisuudessa kiihtymään. Toistaiseksi on vielä selvittämättä, miten voimakkaasti nämä erilaiset siirtymät tulevaisuudessa vaikuttavat sosiaalisiin suhteisiin ja sen myötä sosiaalisen pääoman rakentumiseen. (Hanifi, R. 2015.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Kehittämistyön tarkoitus ja tutkimuskysymys

Asiakaslähtöisyyttä peräänkuulutetaan kehittämissuunnitelmissa ja strategioissa. Pelkkä osallistumisen tarjoaminen ei riitä, vaan asiakkaan kanssa yhdessä tekeminen edellyttää osallisuutta. Osallisuus ja osallistuminen sekoitetaan usein myös ammattihenkilöiden puheissa. Sosiaali- ja terveystoimessa osallistuminen tarkoittaa mukana oloa muiden määrittelemissä tilanteissa ja se liittyy kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin olla mukana itseään ja lähipiiriään koskevissa asioissa. Osallisuus on paljon enemmän, se on kuulumisen ja mukana olemisen tunnetta. Osallisuus syntyy osallistumisen, toiminnan ja vaikuttamisen myötä. Osallisuuden toimintakulttuuri perustuu siihen, että asiakas on mukana jo palvelumuotoilun, sisältöjen ja toteutustapojen suunnittelussa. Osallisuus edellyttää voimaantumista ja muodostuu tunneperäisesti tuen ja arvostuksen kokemuksista, yhteenkuuluvuudesta sekä jäsenyydestä yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yksilö tuntee aidosti voivansa vaikuttaa yhteisössä ja yhteiskunnassa. (Mäkisalo-Ropponen 2016, 16.)

Perhepalveluverkosto on ohjausryhmässään ideoinut LAPE:n linjauksen mukaisesti kohtaamispaikan suunnittelun tapahtuvan asiakkaiden ollessa pääsuunnittelijat ja ideoijat. Tämän osallistavan teorian oletetaan ratkaisevan ainakin osittain ongelmaa palveluiden tarjonnan ja tarpeen kohtaamiseksi. Asiakkaan tai palveluiden käyttäjän osallisuus on hankalasti määriteltävä käsite. Lähdin pohtimaan; kirjallisuuden avulla selvittämään sekä kehittämistyöni tilaajaa kuuntelemaan, millaisin menetelmin saisin parhaiten asiakkailta tietoa siitä, millainen olisi heidän tarpeitaan vastaava kohtaamispaikka.

Millaisia palveluja ja tukea sastamalalaiset lapsiperheet kaipaavat ja miten palvelut tulisi järjestää, jotta ne tavoittaisivat paremmin asiakkaat? Miten palvelut paremmin kohtaisivat asiakkaan tarpeet? Näihin kysymyksiin halusin saada vastaukset ja lähdimme yhdessä kehittämistyöni tilaajan kanssa pohtimaan tapoja, joilla mahdollistamme asiakkaiden osallistumisen toiminnan suunnitteluun. Kehittämistyötäni

ohjaava ajatukseni olikin: osallistuvat asiakkaat ovat kumppanini tulevalla kehittämis-
matkallani.

Palvelujen tulee olla asiakkaan näköisiä, asiakkaalle suunniteltuja eikä niitä saavuteta pelkän tiedon varassa. Asiakkaan tulee kokea tullessa kuulluksi, huomatuksi ja arvostetuksi aidosti, jotta hän käyttää palvelua uudelleen. Palvelumuotoilu on vastaus sosiaali- ja terveysalan tarpeeseen saada kokonaisvaltainen työmenetelmä työn ja toiminnan kehittämiseksi. (Ahonen 2017, 8).

” Toikko (2009a) on tarkastellut holistista palvelun käyttäjien osallisuuden mallia sosiaali- ja terveysalan kehittämistyössä. Hänen mukaansa osallisuus informaation antamisena voi olla esimerkiksi kokemusasiantuntijoiden osallistumista ammatillisen koulutuksen suunnitteluun. Osallisuus konsultointina voi tarkoittaa asiakkaiden toimimista palveluiden arvioijina. Osallistuminen puolestaan tarkoittaa kumppanuutta, palveluiden käyttäjien tasavertaista osallistumista palveluiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Voimaantuminen osallisuuden muotona viittaa palveluiden käyttäjien osallisuuteen ja osallistumiseen organisaatioiden päätöksentekoon.” (Laitila 2010, 184-185.)

4.2 Kehittämisprosessi ja sovitut käytännöt

Olen työskennellyt 15 vuotta Sastamalan kaupungilla lastentarhanopettajana. Työvuosinani olen seurannut läheltä, miten kovilla perheet ovat alati kasvavien, osittain yhteiskunnan luomien paineiden alla. Etenkin työvuodet vuoropäiväkotiryhmässä näyttivät, miten raskasta arki pienten lasten vanhemmilla on. Apua ei arjen haasteisiin ole helposti saatavilla, palvelut ovat pirstaleiset ja kynnys niitä hakea, on edelleen kovin korkea. Kun ongelmat ovat päässeet kovin pitkälle, apua kyllä saa, mutta ennaltaehkäisevästi tai haasteiden ollessa vielä helposti ratkottavissa, ei apua välttämättä löydetä. Omassa työssäni olin jo pitkään pohtinut mikä olisi oikea tapa pystyä osaltaan vaikuttamaan perheille suunnattujen palveluiden kehittämiseen. Opintojen aloitus ja kehittämistyön valinta olivat oiva tilaisuus päästä vaikuttamaan asioihin. Varhaiskasvatuspäällikön kanssa käymäni keskustelun myötä päädyin nykyiseen opinnäytetyön

aiheeseen. Varhaiskasvatuspäällikkö on oman työorganisaationi esimies ja kuuluu kaupungin LAPE-ohjausryhmään.

Kehittämistyöni sai konkreettisesti alkunsa palaverissa varhaiskasvatuspäällikön kanssa. Hänen ohjeidensa mukaisesti otin yhteyttä perhepalveluverkostokoordinaattoriin, joka on myös LAPE-yhdyshenkilö. Hänen kanssaan olen ollut säännöllisesti yhteydessä kehittämistyöni eri vaiheissa. Koordinaattori ehdotti kohtaamispaikan asiakastiedon keruuta kehittämistyöni aiheeksi. Sovimme, että osallistun LAPE-Pirkanmaan kohtaamispaikkatyöryhmien palavereihin Tampereella säännöllisesti. Kohtaamispaikan suunnittelu Sastamalassa on pilottihanke ja toimimme mallina muille Pirkanmaan kunnille. Olenkin raportoinut työni etenemisestä LAPE-ryhmässä joko olemalla itse paikan päällä tai perhepalveluverkostokoordinaattorin välityksellä. Esittelin suunnitelmani myös Sastamalan kaupungin LAPE-ohjausryhmälle Power-Point-esityksenä ja vastailin heidän kysymyksiinsä ja kysyin samassa tilaisuudessa luvat toimia heidän organisoimissa tilaisuuksissaan tekemässä tutkimustani.

Koordinaattori antoi minulle mahdollisuuden ideoita tiedonkeruuta itse, mutta toi myös muutaman toivomuksen toteutustavan suhteen esiin. Ensimmäinen toive oli, että osallistuisin johonkin vanhemmille suunnattuun tilaisuuteen kohtaamispaikkasuunnitelmia esitellen ja tulevaa nettikyselyä mainostaen. Ajankohtaan sopi kaupungin ja seurakunnan järjestämä parisuhdeilta, jossa olinkin kertomassa kohtaamispaikasta.

Kaupungin LAPE-ohjausryhmä oli LAPE-hankkeen hengessä ideoinut yhdeksi tiedonkeruun tavaksi kuntalaisfoorumin, joka oli uusi tapa toimia perhepalveluverkoston toimijoiden keskuudessa. Ajateltiin, että voisimme toimia esimerkkinä muillekin toimijoille. Eli siitä sain toisen tavan kerätä tietoa; tehtäväkseni jäi suunnitella, miten sen forumissa toteutan.

LAPE-hankkeen Pirkanmaan kohtaamispaikkatyöryhmässä sain ehdotuksen toteuttaa nettikysely, jossa asiakkaat saavat kertoa toiveitaan kohtaamispaikan suhteen. Orivedellä oli tehty vastaava kysely juuri ennen tapaamistamme ja he ehdottivat, että voisin käyttää sitä ja muokata siitä Sastamalaan sopivan. Kyselyä mainostettiin paikallislehdissä, sosiaalisen median eri kanavilla, perusopetuksen wilma-kanavalla,

varhaiskasvatuksen yksiköissä sekä muissa perhepalveluverkoston toimijoiden yksiköissä. Kysely oli avoinna helmikuun ajan.

Selvitellessäni asiakkaan osallisuuteen liittyvää kysymystä ja tutustuessani kirjallisuuteen, sain ajatuksen, että lähden ehdottamaan työni tilaajalle rantautumista mahdollisten tulevien asiakkaiden luo ja tekemään siellä tutkimustani. Sastamalan seurakunta järjestää keskiviikkoisin erittäin suosittua arkiehtoo-tilaisuutta, johon on tervetullut kuka vain. Enimmäkseen osallistujat ovat lapsiperheitä sekä eläkeläisiä. Parhaimmillaan seurakuntatalolle on kokoontunut yhteisen päivällisen ympärille lähes sata sastamalalaista. Taustaselvittelyt tehtyäni ja vierailtuani kyseisessä tilaisuudessa kahdesti etukäteen, totesin että kyseinen tilaisuus on juuri oikea paikka toteuttaa tutkimuksen neljäs vaihe.

4.3 Toimintatutkimus

Tieteellisessä tutkimuksessa on siirrytty viime vuosikymmeninä ilmiöiden kuvaamisesta kehittämiseen ja todellisuuden muuttamiseen toimintaa tutkimalla; toimintatutkimuksen tunnuspiirteitä ovat demokraattisuus, osallistuminen ja tutkittavien käytösten muutokseen pyrkiminen. (Aaltola – Syrjälä 1999:13.) Tutkimukseni ei vastaa täysin osallistavan toimintatutkimuksen käsitettä, koska asiakkaat eivät ole olleet mukana tutkimuksen joka vaiheessa. Tutkimus kuitenkin korostaa yhteisön jäsenten osallistumista tutkimukseen.

Tutkimuksessani sovellettiin toimintatutkimusta. Toimintatutkimus tarjoaa mahdollisuuden triangulaatioon; asiaa voidaan tarkastella monelta kannalta ja monella tavalla. Menetelmätriangulaatiossa yhdistetään erilaisia tutkimusmenetelmiä tiedon keräämiseen. Tutkijan on mietittävä omaan tutkimusongelmaansa parhaiten sopivat aineistonkeruumenetelmän. Toimintatutkimusta on mahdollista tehdä kahdella tavalla; tutkija joko ryhtyy kehittämään omaa työtään tutkivalla otteella tai hän etsii itselleen tutkimuskohteen, jota tutkia ja kehittää. Tutkimus käynnistyy tutkijan halusta kehittää omaa työtään tai lähiyhteisöään. Muutostarpeen herättää joku käytännön ongelma,

johon tutkija haluaa tietoa asiaan vaikuttavista tekijöistä ja rakentaa taustatietonsa pohjalta toimintamallin. Toimintatutkija ottaa huomioon sekä teorian, että käytännön toimintaa suunnitellessaan. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2006, 16-20, 104-105.)

Toimintatutkimus kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan, joka pohjautuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Heitä ohjaa yhteinen tulkinta, merkitys tai näkemys yhteisestä toiminnasta ja toiminnan tarkoituksesta. Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämisprojekti, jossa uusia toimintatapoja suunnitellaan ja kokeillaan. Perinteisesti tutkimuksessa selvitetään kuinka asiat ovat ja luodaan teoreettista tietoa, toimintatutkimuksella sen sijaan tavoitellaan käytännön hyötyä, käytökelpoista tietoa. Toimintatutkija on aktiivinen vaikuttaja ja toimija, ei ulkopuolinen eikä edes välttämättä neutraali. (Heikkinen & muut 2006, 94-95.)

Toimintatutkimuksen tarkoituksena on siis tuottaa uutta tietoa toiminnasta, mutta samalla kehittää ja muuttaa toimintaa. Toikko (2009: 21–22, 31) määrittää toimintatutkimuksen ehkä tärkeimmäksi tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteyspaikaksi korostaen myös tutkimuksellista puolta. Tutkija valitsee sopivimmat tutkimusmenetelmät asettamiinsa tutkimusongelmiin ja määrittää itse suhteensa tutkimuskohteeseen.

4.3.1 Työkonferenssi

Ohjaava opettajani suositteli yhdeksi tavaksi palvelumuotoilun työkonferenssia, jossa keskustelua ohjaavat tasavertaisen vuoropuhelun säännöt. Erilaisten näkemysten vaihtaminen ja hyväksyminen korostuvat sekä osanottajien yhdenvertaisuus työtehtävistä/asemasta/roolista riippumatta. Keskustelun lähtökohtana ovat jokaisen omat kokemukset palveluprosessista. Työkonferenssi on tehokas tapa suunnitella nimenomaisesti muutoksia. Se luo avoimen tilan erilaisten näkökulmien, osaamisen ja tavoitteiden esille tuloon. Jo itsessään prosessi opettaa yhteistoimintaa ja dialogia. Työkonferenssin perusajatukseen liittyy kohtaaminen. (Lehtonen 2004, 6, 67.) Tätä oli tarkoitus hyödyntää järjestämässämme kuntalaisfoorumissa. Päädyin kuitenkin tilaisuuden osallistujamäärän nähdessäni muuttamaan alkuperäistä suunnitelmaa, jossa työskentely olisi tapahtunut ryhmissä. Toimin tilaisuudessa puheenjohtajana ja teemoitin

muuten vapaata keskustelua kohtaamispaikkatoiminnasta työkonferenssin teemoja hyödyntäen ja toimin sihteerinä kirjaten tilaisuudessa saadut toimintaideat ja toiveet.

4.3.2 Haastattelut

Päädyin seurakunnan arkiehto-tilaisuuksissa haastattelemaan lapsiperheitä, joista suuri osa mahdollisesti olisi potentiaalisia tulevia kohtaamispaikan asiakkaita. Ehdotukseni haastatteluista otettiin niin kehittämistyöni tilaajan, haastattelutilaisuuden järjestäjän, eli seurakunnan, kuin asiakkaidenkin toimesta hyvin vastaan ja sain arvokasta lisätietoa sitä kautta. Selvitellessäni aiempia tutkimuksia ja menetelmiä, joilla perhepalveluiden käyttäjiltä oli tietoa kerätty, päädyin haastatteluihin, koska toivoin niiden avulla saavani tietoa, joka ei välttämättä välity/aukea pelkän yleisötilaisuuden tai nettikyselyn avulla. Asiakas ei aina osaa/pysty kertoa tarpeistaan ja tunteistaan. Kun kohtaamiseen pyrkivä työntekijä pysähtyy ajan kanssa asiakkaan vierelle, avautuu mahdollisuus puhumiseen ja sitä kautta oman tilanteen työstämiseen. (Laitinen & Niskala 2014, 469.) Haastatellessani asiakkaita, sainkin huomata kuinka asiakkaat samalla, kun kertoivat toiveistaan ja tarpeistaan, jäsentelivät omaa arkeaan ja omaa tilannettaan sekä miettivät siihen johtaneita asioita.

Tutkimukseni muistuttaa tältä osin myös kommunikatiivista toimintatutkimusta, jossa korostetaan vuorovaikutusta aktivoimalla osallistujia, käytetään demokratiaa sekä hyödynnetään kokemustietoa. Tällöin osallistujaa ei nähdä kehittämisen kohteena, vaan aktiivisena muutoksen liikkeellepanijana. (Laitinen & Niskala 2014, 470)

Sirkka Hirsijärven ja Helena Hurmen (2010, 35) mukaan haastattelumenetelmää käytettäessä ihminen on tutkimustilanteessa subjektina ja hänelle annetaan mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Hän on tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli ja haastateltavan puhe pystytään sijoittamaan laajempaan kontekstiin. Haastattelu sopii siis menetelmäksi, kun halutaan syventää vastauksia tai tutkia vaikeita aiheita.

Tutkimukseni sisältää myös pienissä määrin piirteitä etnografisesta tutkimuksesta, jossa tutkitaan jotain kulttuuria soluttautumalla siihen sisälle ja osallistumalla

tutkittavan kohteen piirissä olevien ihmisten arkeen (Lappalainen 2007, 11). Osallistuin perheeni kanssa arkiehtoo tilaisuuksiin useita kertoja ennen tutkimukseni toteuttamista ja kasvoni tulivat tutuksi perheille. Mukava yhteinen toiminta ja ”yhtenä heistä” toimiminen edesauttoi luomaan luottamukselliset välit perheisiin ja uskon sen saaneen heidät avautumaan haastatteluissa.

Toimintatutkimuksessa tutkija itse on osa sitä sosiaalista yhteisöä, jossa kehittämistoiminta toteutetaan ja jota hän tutkii. Tutkija on toimintatutkimuksen työväline ja hänen tausta, kokemus ja koulutus vaikuttavat tutkimuksen muotoutumiseen. Tutkijan on perehdyttävä tutkittavaan kohteeseen ja hallittava substanssin keskeiset piirteet. (Heikkinen 2001, 23–24.) Tutkijan ajattelu on näin ollen yhdistelmä teoreettisten opintojen kautta saatua tietoa ja kokemuksen kautta kehittyntä taitotietoa ns. hiljaista tietoa.

4.3.3 Nettikysely

Nettikysely tarkoittaa kyselyä, tiedustelua, haastattelua tai yleisemmin surveytä, jossa vastaaja käyttää apuna internetiä, verkkoa, älypuhelinta tai muuta modernia sähköistä välinettä. Kysely- eli survey-tutkimuksen tarkoituksena on saada koottua tietäytin kriteerein valitulta joukolta vastauksia samoihin kysymyksiin. Survey-tutkimukseksi kuulee kutsuttavan joskus sitä, että tutkitaan suurehkoa rajattua kohderyhmää, joskus yksinkertaisesti sitä, että tutkija käyttää kyselymenetelmää. Tavallisimmin kysymys on molemmista. Tutkimuksen kohteena on yleensä otoksella valikoitu kohderyhmä jostakin tietystä perusjoukosta. Kohderyhmä voi olla suurikin. Koska survey-tutkimuksessa käytetään tavallisimmin kyselylomaketta, joudutaan miettimään tarkoin kyselyyn liittyvien muuttujien määrää ja sisältöä. Kyselyn kohteena olevien henkilöiden on pystyttävä vastaamaan jokaiseen kysymykseen yksiselitteisesti ja empimättä. (Virtuaali ammattikorkeakoulun www-sivut 2018.)

Lisäksi aineistonkeruumenetelmänä ovat Webropol -kyselyt. Internet-pohjainen kysely valittiin, koska useamman vastaajan tavoittaminen koettiin käytännöllisemmäksi Webropolin avulla. Webropol (www.webropol.fi) kyselytyökalun avulla voi luoda kyselyjä ja analysoida tuloksia. Kehittämistehtävän kyselyt luotiin Webropol 2.0 kyselylomakesovelluksella.

Kyselyissä haasteena on hyvän lomakkeen laatiminen. Tässä pystyin hyödyntämään jo kertaalleen suunniteltua lomakepohjaa, jonka sain LAPE-työryhmältä. Kysymysten tulee olla yksiselitteisiä ja ne eivät saa olla johdattelevia, joten kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa tulee olla huolellinen. Kysymysten tulee rakentua tutkimuksen tutkimusongelmien ja tavoitteiden mukaisesti, jolloin ne luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Kyselyn muoto vaihtelee kohderyhmän ja tarkoituksen mukaan. (Valli 2010, 103–104.)

4.4 Aineiston analyysi

Tutustuttuani mahdollisiin tutkimukseni analyysimenetelmiin, päädyin sisällönanalyysiin, koska se antaa tutkimukselle joustovaraa. Sisällönanalyysi mahdollisti erilaisien valintojen tekemisen analyysin eri vaiheissa. Tuomen ja Sarajärven (2009, 93–94) mukaan sisällönanalyysissä varsinaisena analyysivaiheena pidetään yleisesti aineistosta tehtyjen pelkistysten teemoittelua, luokittelua tai tyypittelyä. Heidän mukaansa luokittelulla tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan aineiston määrittelyä luokkiin ja laskemista siitä, kuinka monta kertaa mikäkin luokka aineistossa esiintyy. Tyypittelyllä Tuomen ja Sarajärven mukaan tarkoitetaan aineiston ryhmittelyä tietyiksi tyypeiksi. Tavoitteena voi olla tiettyjen teemojen yhteisen näkemyksen etsiminen, jonka jälkeen tehdään tietynlainen yleistys tai tyyppiesimerkki. Tuomi ja Sarajärvi kirjoittivat teemoittelun sen sijaan olevan luokittelun kaltaista, mutta siinä korostetaan sitä, mitä kustakin teemasta on sanottu. Näihin oppeihin perustaen valitsin näistä menetelmistä opinnäytetyöhöni teemoittelun.

Aineistolähtöinen analyysi etenee kahdeksan askeleen mukaan. Ensimmäisenä on aineiston kuunteleminen ja sen litterointi, toisena on haastattelujen lukeminen ja niiden sisältöön perehtyminen. Kolmantena on pelkistettyjen ilmausten etsintä ja neljäntenä erilaisten ilmausten listaaminen. Viides vaihe on samankaltaisuuksien ja erojen etsiminen ilmauksista, kuudentena ilmausten yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen. Seitsemännessä vaiheessa yhdistellään alaluokkia ja muodostetaan yläluokkia. Viimeisenä vaiheena on yläluokkien yhdistely ja kokoavan käsitteen muodostus.

(Tuomi ja Sarajärvi 2009, 109.)

Opinnäytetyötäni varten keräsin aineistoa yksilöhaastatteluilla, nettikyselyllä sekä kuntalaisfoorumin keskusteluilla. Kaikissa menetelmissä käytin samaa kysymysrunkoa, jonka pohjana toimivat opinnäytetyöni tutkimuskysymykset. Myös haastatteluun vastanneet valitsivat mieleisensä vaihtoehdot monivalintakysymykseen, joka oli myös osa nettikyselyä. Näin pystyin yhdistelemään monivalintatehtävän vastaukset ja laskemaan kunkin vastauksen prosentit. Jokaisen haastattelun alussa kerroin haastateltavalle, että hänellä olisi oikeus keskeyttää haastattelu niin halutessaan ja kieltäytyä kokonaan opinnäytetyössä mukana olemisesta. Kerroin myös, että jos haastateltavalle tulisi jotain muuta mieleen missä tahansa vaiheessa, voisi hän poiketa haastattelussa vuorossa olleesta kysymyksestä. Lisäksi muistutin haastateltavia omasta vaitiolovelvollisuudestani ja kerroin, että haastatteluissa käyttämiini kysymyksiin ei ole oikeaa tai väärää vastausta, vaan heidän oma kokemuksensa vastauksissa olisi tärkein.

Opinnäytetyöni aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa luin haastattelujen, nettikyselyn ja foorumikeskusteluiden vastaukset huolellisesti läpi. Kysymykseni antoivat vastausten käsittelyyn selkeän jaottelun aiheiden mukaisesti. Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajat pohtivat millainen on unelmien kohtaamispaikka, toisessa kysymyksessä (monivalintakysymys, jossa myös mahdollisuus vastata myös joku muu, mikä?) palveluja, jotka jatkossa voisivat olla kohtaamispaikassa ja kolmas kysymys pyysi kertomaan mitkä palvelut ovat kaupungissamme toimivia ja voisivat jatkossa löytyä kohtaamispaikasta. Analyysini toisessa vaiheessa värikoodasin aineiston kyselyistä nousseiden teemojen mukaisesti. Aineiston pääteemoiksi nousivat yhdessä olo ja vertaistuki, asiantuntijoilta saatava ohjaus ja tuki sekä erilaiset kaupungistamme vielä puuttuvat lapsiperheiden palvelut.

Kolmannessa vaiheessa kirjoitin puhtaaksi haastatteluista, sekä kuntalaisfoorumin keskusteluista saadun tutkimusmateriaalin. Tämän toteutin siten, että liitin teemat jo olemassa oleviin, kyselyistä tekemiini taulukoihin, joihin värikoodauksen perusteella listasin teemaan liittyvät ilmaukset.

Neljännessä vaiheessa jaottelin ja yhdistelin vastauksia ja karsin ylimääräisen pois. Tämä oli haastavin vaihe, koska en halunnut, että aineistosta jäisi jotain oleellista puuttumaan tai että tulkitsisin haastatteluista samaani aineistoa virheellisesti.

Klusterointivaiheessa eli ryhmittelyvaiheessa, joka oli viides vaihe, etsin sekä samankaltaisuuksia että myös eroavaisuuksia pelkistetyistä ilmauksista. Koska olin ennen tätä jo teemoitellut aineistoni kolmeen eri kategoriaan, samankaltaiset vastaukset olivat pääpiirteittäin samoissa taulukoissa. Analyysin kuudes vaihe toteutettiin viidennen vaiheen pohjalta ja siinä oli pyrkimyksenä yhdistää samankaltaiset pelkistetyt ilmaukset yhteisen nimittäjän alakategoriaksi.

Aineiston klusteroinnin jälkeen toteutetaan aineiston abstrahointi, jossa erotellaan tutkimuksen kannalta oleellisin tieto ja muodostetaan siitä teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Tätä jatketaan niin pitkään, kun se aineiston sisällön kannalta on mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.)

5 TULOSTEN ESITTELY

Tässä luvussa esittelen yksilöhaastatteluista, nettikyselystä ja kuntalaisfoorumikeskusteluista saamaani aineistoa. Aluksi kerron haastateltavien ja nettikyselyyn vastanneiden määrän sekä kuntalaisfoorumien osallistujista tutkimuksen kannalta oleelliset tiedot. Niin haastattelut, kuin nettikyselytkin toteutettiin niin, ettei vastaajan niin halutessaan tarvinnut kertoa itsestään taustatietoja. Saatujen vastausten perusteella voi kuitenkin päätellä, että kaikki vastanneet ovat lapsiperheellisiä. Tämän jälkeen etenen aineiston analyysissä vastauksissa nousseiden teemojen mukaisesti.

Haastattelin seurakunnan kahdessa arkiehto-tilaisuudessa yhteensä viittä perheenäitiä. Kolme äideistä oli yksinhuoltajia, kahdella perheeseen kuului myös isä. Kahdella äidillä oli yksi alle kouluikäinen lapsi, yhdellä kaksi päiväkotikäistä lasta ja kahdella kolme päiväkotij- ja kouluikäistä lasta. Nettikyselyyn vastasi kaikkiaan 42 henkilöä. Kohtaamispaikan ideointi oli vastausten perusteella sujuvaa ja asiakkaat pystyivät viisioimaan tulevaa hyvin sekä paikan puitteiden, että toiminnan sisällön osalta nettikyselynkin avulla. Kuntalaisfoorumiin osallistui 8 henkilöä, joista kaksi edustivat

kaupungin toimijoita, yksi kohtaamispaikan remontoijaa, kaksi tulevia kohtaamispaikan järjestötoimijoita ja kolme mahdollisia tulevia palveluiden käyttäjiä.

5.1 Unelmien kohtaamispaikka

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksillä hain vastausta siihen, mitä kohtaamispaikan tulevat asiakkaat odottavat kohtaamispaikalta. Opinnäytetyöni teoretiedon kautta olen hakenut tietoa perhe-elämästä ja sen haasteista ja luonut tutkimusrungon ja teemat haastatteluihin ja kyselyyn sen tiedon pohjalta. Alaotsikot tulososiossa olen nimennyt aineistosta nousseiden teemojen pohjalta niin, että eniten kannatusta saaneet palvelut ovat perusteltu selkeästi otsikoiden alla ja palveluun liittyvät, mutta vähemmän mainintoja saaneet palvelut mainitaan siihen sopivaa yläkäsitetä käsittelevässä kappaleessa.

5.2 Matalan kynnyksen kohtaamispaikka

Vastauksista käy ilmi, miten tärkeää on saada kokea olevansa tervetullut omana itsenään ja kokea kuuluvansa yhteisöön. Kohtaamispaikan toivotaan olevan sellainen, johon voi tulla piipahtamaan tai oleilemaan pidemmäksikin aikaa. Siellä voi rupertella tai vaan olla ja seurailta sivummalta muiden toimintaa. Ilmapiiri siellä olisi rento ja kutsuva, eikä ainakaan ketään tuomitseva. Palveluiden toivotaan olevan saatavilla nopeasti ja niitä voi käyttää joko satunnaisesti tai tarvittaessa luoda pidempi asiakassuhde sopivan asiantuntijan tai ammattilaisen kanssa.

Sopuisaa, hyvä olla, rauhallista, iloista, leikkiä, naurua, pientä puheen sorinaa paitsi kuuntelutilanteissa kuunnellaan, katseltavaa ja kuunneltavaa, miellyttävän tuntuista, turvallista, helppoa, siistiä, levollista.

5.3 Yhdessäolo ja vertaistuki – kohtaamisia kohtaamispaikassa

Tutkimusaineistoni perusteella lapsiperheet kaipaavat paikkaa ja aikaa yhdessäololle. Yhdessäoloa kohtaamispaikassa kaivataan sekä oman perheen kesken, että toisten perheiden kanssa yhdessä. Kolmessatoista haastattelu- ja nettikyselyn vastauksen

avokysymyksessä mainittiin vertaistuen merkitys vanhemmuudelle. Perheet kaipaavat keskusteluseuraa aikuisille ja leikkiseuraa lapsille. Kuntalaisfoorumissa ideoitiin isä-lapsi-ryhmää, jonka sisältö voisi olla toiminnallisempaa.

Suomalaiset rentoutuvat kahvittelemisen merkeissä ja yhteinen välipalalohkei yhdistää ihmisiä. Kahvittelemisen mahdollisuus olikin eniten kommentteja aikaansaanut toive haastatteluissa ja nettikyselyssä. Osa perheistä olisi valmis maksamaan pienestä välipalasta.

Avoimelle kohtaamispaikalle on tilausta, kun muutat toiselta paikkakunnalta, eikä ole omaa verkostoa. Arkiehtoo on mahtava esimerkki. Kohtaamispaikkaan olisi helppo tulla ”outona”. Aikuisilla olisi mahdollisuus keskusteluun ja lapsilla leikkiin. Tilaa leikkiin.

Toisaaltahan on tietenkin hyvä, jos ei erityistä tuen tarvetta ole, mutta tilanteet muuttuvat, on erilaisia perheitä, sosiaalinen ja auttava sekä samaan paikkaan koottu auttamispaikka kuulostavat sellaiselta mikä voisi helpottaa ja selkeyttää mahdollista avun saamista ja paikkakuntalaisiin tutustumista, jos on uusi seudulla.

Sellainen, missä voi tavata muita vanhempia ja lapsia, koska äitiys on usein yksinäistä aikaa.

Yhteiskunnan rakennemuutoksen myötä lapsiperheet tuntevat yksinäisyyttä. Luontainen osa yhteiskuntaa on kadonnut ja sitä on lähdetty etsimään lapsiperheiden aktivoiminen, vertaistuen ja yhteisöllisyyden sekä kumppanuuden kautta. Näin tavoitellaan myös kustannustehokkuutta ja palveluiden parempaa vaikuttavuutta. (Viitala & muut 2008, 13.)

5.4 Kohtaamispaikan puitteet

Kohtaamispaikan toivotaan olevan esteetön. Vaunuilla ja apuvälineiden kanssa tulee olla helppo liikkua. Erityisesti vastauksissa korostui paikan turvallisuus. Pienten lasten kanssa oleskellessa vanhempi toivoo voivansa istua ja olla vailla pelkoa siitä, että lapsi pääsee satuttamaan itsensä huonosti suunnitellun, lapselle sopimattoman ympäristön vuoksi. Tilassa toivottiin olevan riittävästi neliöitä leikille. Esiin nousi kolmessa vastauksessa toivomus liikuntaan innostavista leikkimahdollisuuksista. Pienten lasten

kanssa kohtauspaikassa asioivat toivoivat asianmukaisia välineitä vaipanvaihtoon ja ruokien lämmittämiseen. Sisustuksen toivottiin antavan paikalle rennon yleisilmeen. Myös kohtauspaikan ulkoilualue ja ympäristö mainittiin vastauksissa ja toivottiin perheille yhteistä tapahtumaa järjestettävän myös ulkotiloissa.

Räsymattoja värikkäin, kirkkain raidoin ja keinutuoli. Ripaus mummonkammaria suoritus- ja tehokkuusyhteiskuntaan!

Tila on avara ja valoisa ja eri puolilla on sohva- ja nojatuoliryhmiä, pieniä pöytiä, hyllyköitä ja viherkasveja. Hyllyissä on eri ikäisille lapsille sekä myös nuorille ja aikuisille sopivia pelejä, leluja ja kirjoja. Seinillä on esillä kävijöiden tekemiä värikkäitä piirustuksia, vesivärimaalauksia ja pieniä käsitöitä. Tiloissa on paljon iloisia värejä ja pehmeitä pintoja.

On merkityksellistä, että avoimet kohtauspaikat ovat helposti saatavilla, sillä kerhoissa, puistoissa ja perhekahviloissa vanhemmilla on mahdollisuus tutustua paikkakunnalla muihin, samassa elämäntilanteessa oleviin vanhempiin ja lapsilla mahdollisuus saada ikäistään seuraa. Kohtauspaikoista saatu tuki voidaan nähdä sosiaalisena tukena, koska ihmiset pitävät sosiaalisia suhteita onnellisuuden lähteenä ja niiden puuttetta hyvinvointivajeena. Sosiaalisuus tarjoaa kumppanuutta ajanvietteenä, joka etäännyttää ongelmista ja edistää myönteistä mielialaa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 230; Törrönen 2012, 42-32.)

5.5 Asiantuntijoilta saatava ohjaus ja tuki

Haastattelut sekä nettikysely listasivat monivalintakysymyksessä palvelut, joita kohtauspaikassa mahdollisesti olisi tarjolla. Vastauksissa oli hyvin perusteltu palveluiden tarpeellisuus sekä ideoitu myös listasta puuttuvia palveluja. Osa vastaajista pohti myös muita kaupungin kohtauspaikkoja, niiden riittävyttä ja yleisesti palveluja. Muita kohtauspaikkoja ja alueellisia asioita käsittelen omana kappaleenaan.

5.5.1 Perheohjaus

Yhdeksän vastaajaa nettikyselyssä kirjoitti tai haastattelussa kertoi, kuinka toivoisivat saavansa kohtaamispaikasta ammattilaisten palveluja. Kuusi yhdeksästä asiantuntijapalvelua toivoneesta ilmaisi tarpeen perhetyöntekijän palveluille. Monivalintavastauksessakin perheohjaajan palvelut olivat kysytyimmät kaikista ja niitä kohtaamispaikkaan toivoisi 25 (58,1%) vastaajaa. Vastauksissa mainittiin myös kotiin saatava perhetyö sekä lapsiperheiden kotipalvelu ja niiden koordinointi kohtaamispaikasta käsin.

Paikka, jossa on ammattitaitoisia henkilöitä, esimerkiksi terveydenhoitaja, sosionomi tai perhetyöntekijä, jolta voisi kysyä mieltä askaruttavista asioista kuin ystävältä. Paikka, jossa voi olla oma itsensä, josta saisi tukea ja voimia ja ohjausta, esim. lääkäriin.

Toivoisin perheohjaajan olevan mukana ryhmien kokoontumisissa ja keskusteluissa. Sitten olisi matalampi kynnys tavata vastaanotolla. Soittaminen on vaikeaa. Tämä henkilö voisin kannustaa ja rohkaista ottamaan yhteyttä muihinkin tarvittaviin tahoihin ja neuvoa oikeisiin palveluihin.

Perhetyö on ollut viime vuosina keskeinen kehittämisen alue, jossa tavoitteena on vanhemmuuden voimavarojen vahvistaminen ja arjen tuki. Kunnissa on voimistunut tarve hahmottaa perhetyötä kokonaisuutena; peruspalveluista lastensuojeluun ja ennaltaehkäisevästä korjaavaan työhön. Palveluohjauksen kehittäminen kytkeytyy usein perhetyöhön ja sen moniammatilliseen kehittämiseen. (Viitala & muut 2008, 31.=

5.5.2 Sosiaaliohjaus ja sosiaalityö

Sosiaaliohjaus ja sosiaalityö olivat monivalintavastauksissa 20 (47,6%) vastaajan mielestä tärkeä, kohtaamispaikasta saatava palvelu ja tätäkin avokysymyksin saadut vastaukset tukevat. Erityisesti palveluohjaus, erilaiset tiedotus- ja ilmoitustaulut, sekä ohjekansiot saivat mainintoja.

Perhetyöntekijä neuvolasta esimerkiksi kerran viikossa, muita työntekijöitä myös vuorotellen. Eri tyylisiä, jotta palvelut tulisivat tutuiksi ja saisi tietoa onko palvelut ilmaisia ja miten niiden piiriin pääsee.

Voisiko lastensuojelun palveluita saada kohtaamispaikasta? Sieltä on saanut apua monipuolisesti ottaen huomioon kokonaisuuden. Apua on saanut kodin ja arjen hoitamiseen, vanhempien jaksamiseen ja lasten hoitamiseen.

Palveluiden saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä ja siihen liittyy se, että palvelut vastaavat hyvin asiakkaiden tarpeisiin ja niitä tarjotaan silloin, kun niitä tarvitaan. Fyysisen saavutettavuuden lisäksi tulee huomioida myös kognitiivinen saavutettavuus, jolla tarkoitetaan tietoisuutta mm. palveluiden sijainnista, laadusta ja luotettavuudesta. Lastensuojelua ja kotipalvelua käyttäneistä perheistä viidennes koki palveluiden saatavuuden vaikeaksi. Perhetyön ja kotipalvelun saatavuus koettiin Länsi-Suomen alueella jonkin verran muuta maata vaikeammaksi. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 228, 230.)

5.5.3 Asiantuntijaluennot

Haastatteluissa sekä nettikyselyn avointen kysymysten vastauksissa seitsemässä mainittiin tarve erilaisten asiantuntijoiden infotilaisuuksille, luennoille tai keskustelutilaisuuksille. Esimerkkinä mainittiin mm. luennot erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille, teemaillat perheiden äänestämien teemojen pohjalta sekä tunnettujen kasvatusalan ammattilasten luennot kohtaamispaikassa.

Monista eri palveluista järjestettäisiin säännöllisesti lyhyehköjä infotilaisuuksia, joiden yhteydessä kiinnostuneilla on mahdollisuus kysyä lisää ja halutessaan joko varata aika tarkempaan asioiden kartoitukseen tai jopa saada sovittua palveluajankohta saman tien. Kaikessa toiminnassa painotetaan sitä, että jokaisella halukkaalla olisi mahdollisuus osallistua johonkin toimintaan tai keskusteluun, vaikka vain olemalla läsnä ja kuuntelemalla muiden keskustelua, jos ei itse halua puhua. Osallisuuden kokemus on tärkeä.

5.6 Muut asiantuntijapalvelut

Ammattilaisten läsnäoloa toivottiin vastaanotto toiminnan lisäksi päivystysmäisesti niin, että eri aikoina eri alojen ammattilainen on vastuussa päivystyksestä. Ammattilaisia toivottiin voivan tavata myös virka-aikojen ulkopuolella; iltaisin ja lauantaisin. Vastauksissa toivottiin panostettavan riittäviin työntekijäresursseihin sekä toiminnan

jatkuvuuteen ja pysyvyyteen. Tiedottamisen tulisi olla laadukasta; avointa ja monipuolista.

5.6.1 Kasvatus- ja perheneuvola

Erityisesti kasvatus- ja perheneuvolan palveluita kaivataan; 19 (44,9%) monivalintakysymykseen vastanneista oli tätä mieltä ja myös haastatteluiden sekä nettikyselyn avokysymyksissä perusteltiin tarve etenkin tukeen ja ohjaukseen lasten ja nuorten kasvatusasioissa sekä parisuhteen pulmissa.

Paikka, johon on helppo mennä esimerkiksi kauppareissun yhteydessä. Kaikille avoin paikka, ei sido eikä velvoita mihinkään. Voi käydä esimerkiksi yhden kerran vain. Apua saisi niin pikkulapsi arkeen, kuin taisteluun murrosikäisen kanssa. Oikeasti konkreettista apua arjen haasteisiin ja pulmiin. Tarvittaessa apua myös kotiin ja kouluun.

Lapsiperhekyselyyn vuonna 2012 vastanneista perheistä yli kolmannes oli sitä mieltä, että kasvatus- ja perheneuvolasta saatu tuki ei vastannut heidän odotuksiaan tai tukea ei saatu lainkaan. Tulos saattaa osin selittyä sillä, että näihin palveluihin kohdentuvat tuen tarpeet voivat olla vaikeita ja tuen saamiseen liittyy harkintaa. Kasvatus- ja perheneuvoloiden kyky vastata lapsiperheiden tuen tarpeeseen tarkoituksenmukaisesti on riittämätön. Ensimmäiseen asiakastapaamiseen pääsyä joutui keskimäärin odottamaan viisi viikkoa, yli puolet asiakkaista joutui odottamaan yli kaksi kuukautta ensimmäistä tapaamista vuonna 2012. Kuitenkin lastensuojelun johtavat viranhaltijat näkivät, että viiveetön pääsy kasvatus- ja perheneuvolan piiriin vähentäisi tehokkaasti lastensuojelun tarvetta. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 233, 288-289.)

5.6.2 Tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta

Tukiperhe- sekä tukihenkilötoiminta kiinnostaa 19 (44,9%) monivalintakysymykseen vastannutta. Toiminnasta haluttiin lisää tietoa niin palvelun tarvitsijan, kuin palvelun tuottajan, eli mahdollisen tukihenkilön tai tukiperheen näkökulmasta.

Tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa voidaan organisoida kunnassa tai yhteistyössä seudun muiden kuntien kanssa tai käyttää esimerkiksi kolmannen sektorin tuottamia palveluja. Varsinkin ammatillista tukihenkilötoimintaa on nykyisin tarjolla myös ostopalveluna. Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan järjestämiseen, kehittämiseen ja ylläpitämiseen tarvitaan aikaa ja taloudellisia resursseja. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2018.)

5.6.3 Neuvolapalvelut

Monivalintakysymyksen vastaajista 18 (41,8%) näki neuvolapalvelut osana kohtaamispaikkaa. Kuusi vastanneista perusteli valintansa sillä, että neuvolasta on Sastamallassa hyviä kokemuksia, mutta kohtaamisia terveydenhoitajan kanssa liian harvoin ja sieltä saatavalle tuelle ja ohjaukselle on tarvetta. Neuvolapalveluita toivotaan nykyisen tarjonnan lisäksi avoimen neuvolatoiminnan muodossa. Terveydenhoitajan antamista palveluista erityisesti perheiden liikkumiseen liittyvää ohjausta kaivattiin ja se sai maininnan neljässä avokysymyksen vastauksessa. Esiin nousi myös idea terveyskioskista ja imetystukiryhmistä.

Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa -hankkeessa vertailtiin eri toimijoiden roolia vanhemmuuden tukijana. Äitiys- ja lastenneuvoloiden rooli vahvana vanhemmuuden tukijana ja huolten kohtaajana on yhteydessä neuvolatoiminnan vahvaan kansalliseen ohjaukseen. Lähes kaikissa terveystieteissä järjestetään määräaikaista terveystarkastusta. Huolten kohtaaminen oli yleistä äitiys- ja lastenneuvoissa. Etenkin vanhempana toimimiseen liittyvien pulmien puheeksi ottaminen oli helpointa äitiys- ja lastenneuvolassa. Lisäksi neuvolan työntekijät kokivat valmiutensa käsitellä vanhempana toimimiseen liittyviä huolia paremmiksi, kuin monissa muissa toimipaikoissa. (Halme ym. 2014, 97-98.)

5.6.4 Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut ja erityisnuorisotyö nousivat esiin viidessä avokysymyksen vastauksessa ja 18 (44,9%) monivalintakysymykseen vastanneista kaipasi näitä palveluja kohtaamispaikkaan. Etenkin loma-aikoina toivottiin järjestettävän nuorille toimintaa.

Kohtaamispaikan sijainti on keskeinen etenkin Vammalalaisille nuorille ja kirjasto paikkana monelle jo tuttu. Nuorille voisi kohtaamispaikassa järjestää mahdollisuuden pelailla, kahvitella, keskustella niin toistensa kuin ammattilaistenkin kanssa sekä osallistua erilaisiin harrastusryhmiin. Erityisnuorille kaivataan ohjattuja ryhmiä kouluajan jälkeen. Kuntalaisfoorumissa nousi esiin idea pop-up-tyylisestä toiminnasta nuorille, esimerkiksi kesällä puistobrunssin merkeissä.

Toivoisin, että kohtaamispaikka huomioisi erityisesti nuoret, koska heille ei kovasti tällaisia paikkoja ole. Toki niin, että siellä voi käydä kaikenikäiset, mutta pääpaino olisi nuorten viihtymisessä, eikä heitä oltaisi heti häätämässä pois. Tarjolla voisi olla kahvia yms. pelejä mm. biljardia. Valvoja olisi paikalla kuten nuorisotiloillakin ja kuuntelisi nuoria.

Nuorten kynnys avun hakemiseen ammattiauttajilta on korkea. Asiakasnuorten elinolojen ja elämän mahdollisuuksien vahvistaminen on keskeistä. Nuorten kanssa työskentelevän aikuisen tehtävänä on tukea ja mahdollistaa nuoren kehitystä ja kasvua, johon kuuluu erilaisia haasteita, riskejä ja kriisejä. (Laine ym. 2010, 67, 69.)

5.7 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut, lapsiparkki-toiminta

Varhaiskasvatuksen palvelut saivat monivalintatehtävässä merkittävän, 23 vastaajan (54,7%) kannatuksen ja tämä aihe oli myös avoimissa kysymyksissä toiseksi eniten keskustelua herättänyt teema. Haastatteluissa mainittiin, ettei Sastamalassa ole saatavilla avoimen varhaiskasvatuksen ohjattuja palveluja, joihin lapsen voisi viedä ilman vanhemman mukana oloa. Osa perheistä kaipasi lastenhoitoapua päiväaikaan, osa alkuillasta. Iltahoitoon ideoitiin lapsiparkki-tyyppistä ratkaisua, joka voisi olla muutaakin, kuin varhaiskasvatuksen järjestämää. Syiksi lastenhoitoavulle mainittiin verkostojen puute ja arjen hektisyys. Esimerkiksi yksinhuoltajaäiti mainitsi kaupassa käynnin pienen ja hoitopäivästä väsyneen lapsen kanssa haastavaksi. Esi- ja alkuopetusikäisten kaivattiin kerhotyyppinen toiminta sekä koululaisten läksyparkki nousivat esiin haastatteluissa, kun kysyttiin millaiset palvelut puuttuvat palvelutarjonnasta.

Aika usein perheet ovat yksin ja jaksamisen äärirajoilla eikä ole ketään joka tulisi auttamaan ja saisi hetken hengähtää. Ja tämäkin matalan kynnyksen palvelu, ettei tarvitse olla mitään sen kummempaa syytä.

Jos mahdollista, tarpeellinen olisi myös mahdollisuus jättää lapsi hoitoon 1-2 tunniksi, että vanhempi pääsisi asioille ilman lasta. Tämä voisi olla maksullista, mutta ei liian kallista, esim. 10€/tunti. Monilla ei ole tukiverkostoa ja päivähoito-oikeutta on rajattu.

Lapsiperhekyselyyn vuonna 2012 vastanneista lapsiperheistä avoimia varhaiskasvatustalv palveluja, kuten lasten kerhoja, leikkikenttiä, leikkipuistoja ja perhekahviloita käytti kaikista lapsiperheistä 74%. Tulosten mukaan perheissä, joissa nuorin lapsi on kotihoidossa äidin tai isän kanssa, myös valtaosa alle kouluikäisistä sisaruksista hoidetaan kotona. Mitä useampia lapsia perheessä on, sitä useammin kaikki perheen lapset ovat kotihoidossa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 262.)

5.8 Vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan liittyvä elintapaohjaus

Kyselyyn ja haastatteluun vastanneista 23 (54,7%) piti tärkeänä lasten ja perheiden harrastustoimintaan liittyvää elintapaohjausta. Kohtaamispaikasta toivottiin saatavan yhteen koottua tietoa, esimerkiksi oppaan tai tiedotustilaisuuksien muodossa erilaisista tarjolla olevista mahdollisuuksista harrastaa ja viettää vapaa-aikaa. Tietoa toivottiin niin kaupungin, kuin järjestöjen ja seurojen harrastusryhmistä. Kohtaamispaikassa itsessäänkin toivottiin järjestettävän lapsille ja nuorille harrastustoimintaa. Eri ikäryhmien yhteistä kohtaamista ja harrastustoimintaa ideoitiin kolmessa vastauksessa.

Kohtaamispaikassa toimii erilaisia harrastusryhmiä, esim. piirustus- ja maalausryhmä, käsityöryhmä ja pelaamisryhmä erityisesti nuorille. Kaikkiin ryhmiin voi kaikki osallistua, iästä riippumatta, on rikkautta, kun eri-ikäiset voivat toimia yhdessä. Joskus esim. jonkun pöydän ympärillä kokoontuu joukko nuoria, jotka kännyköiden sijaan pelaavat lautaja korttipelejä ja ratkovat esimerkiksi erilaisia pulmapelejä ja -tehtäviä. Toisen pöydän ääressä muutamat aikuisten värityskirjoista innostuneet aikuiset istuvat yhdessä värittämässä ja maailmaa parantamassa ja yhdessä nurkkauksessa lapset leikkivät ja välillä kuuntelevat, kun heitä ”paimentava” hoitaja lukee heille kirjoja ääneen.

Vanhuksille ja lapsiperheille voisi olla yhteistoimintaa: askartelua, kädentaitoja, leipomista, perinteisten taitojen siirtämistä sukupolvilta toisille.

5.9 Muut huomiota saaneet palvelut

Muut yli 20% kannatuksen saaneet sekä avokysymyksissä mainintoja saaneet palvelut olivat ravitsemusterapia, toimintaterapia, puheterapia sekä lääkäripalvelut. Erityisesti puheterapian pitkiä jonoja toivottiin voivan helpottaa kohtaamispaikasta saatavalla kevyemmällä palveluohjauksella ja tilannekartoituksella. Edellä mainitut palvelut ovat kuten muutkin kohtaamispaikan palvelut vastausten perusteella ajateltu toimimaan aiemmissa kappaleissa mainituiden asiantuntijoiden antaman päivystyspalvelun tai luentojen sekä keskustelutilaisuuksien muodossa.

Kuntalaisfoorumissa nousi esiin ajatus kirjastotyön ja kohtaamispaikkatoiminnan yhdistämisestä. Kohtaamispaikka sijaitsee pääkirjaston yläkerrassa ja ainakin paikan mainonnassa ovat kirjaston työntekijät avainasemassa. Yhteistyö kirjaston kanssa on toki muullakin tavalla toivottavaa ja todennäköistä. Nettikyselyn vastauksista nousi idea Taitokeskuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja haastatteluissa ehdotettiin yhteistyötä Pukstaavin, eli kirjamuseon kanssa.

5.10 Kohtaamispaikat keskusta-alueen ulkopuolella

Etenkin nettikyselyyn vastaajista moni toivoi kritisoi kohtaamispaikan sijaintia. Kohtaamispaikkatoiminnan suunnittelu on aloitettu keskustasta, jossa on suurin potentiaalinen asiakaskunta. Tarkoitus on kuitenkin mainostaa jatkossa enemmän jo olemassa olevia, haja-asutusalueilla ja pienemmillä kylillä sijaitsevia kohtaamispaikkoja sekä suunnitella asiantuntijoiden rantautumista myös näihin toimintapisteisiin. Opinnäytetyöni tarkoitus oli kuitenkin kohdistaa suunnittelu toimintatutkimuksen menetelmin vain keskusta-alueen kohtaamispaikkaan, joten en käsittele tätä teemaa opinnäytetyössäni enempää. Haastatteluja sekä nettikyselyä tehdessäni olisin voinut selkeämmin tarkentaa tätä asiaa, jolloin kritiikki olisi jäänyt vähemmälle ja asiakkaat saaneet tiedon palveluiden mahdollisesta tulevasta leviämisestä kattamaan myös haja-asutusalueet. En kuitenkaan voinut toimia näin, koska suunnitelmat ovat vasta aluillaan toiminnan leviämisen tiimoilta.

6 ARVIOINTI

6.1 Tutkimuksen toteuttamisen arviointi

Toimintatutkimus sopi hyvin lähestymistavaksi kehittämistyölleni, sillä se tavoittelee käytännön hyötyä, käyttökelpoista tietoa ja on yhteistyötä vaativaa ja osallistavaa tutkimusta. Toimintatutkimus on hermeuttinen prosessi, jossa tutkija vähitellen ymmärtää ja tulkitsee tutkimustaan ja sen kulkua. Toimintatutkija käyttää omia havaintojaan tutkimusmateriaalina muun tutkimusaineiston lisäksi. (Heikkinen ym. 2006, 19-20.)

Koin haastavaksi toimintatutkimukseni moninaisuuden. Tutkimuksessa oli kolme erilaista toteutustapaa ja erityisesti niiden yhteensovittaminen tutkimustuloksia analysoidessa oli aikaa vievää ja vaati tarkkuutta ja jäsentelykykyä. Työtä helpotti kuitenkin se, että niin haastattelut, nettikysely, kuin kuntalaisfoorumin keskustelu eteni samojen teemojen mukaisesti. Haastatteluissa käytin kysymyksinä nettikyselyn pohjaa.

6.1.1 Haastattelut

Haastattelut onnistuivat yli odotusteni ja jälkeenpäin ajateltuna tekemällä niitä lisää, olisi koko tutkimuksen voinut toteuttaa haastatellen. Työssäni kuitenkin tilaaja esitti toivomuksia tutkimuksen toteuttamistapojen suhteen. Sain varmasti monipuolisemmin tietoa nyt, kun käytössä oli muutkin tiedonkeruun menetelmät. Haastattelut olivat mielenkiintoinen ja antoisa kokemus. Vanhemmat suhtautuivat niihin erittäin positiivisesti ja yllätyin, kuinka avoimesti he olivat valmiita kertomaan arjestaan ja toiveistaan. Uskon tässä olleen hyötyä siitä, että kasvoni olivat heille ennestään tutut, koska olin vierailut tilaisuudessa oman perheeni kanssa ennen haastattelupäiviä. Näkisin, että vanhemman oli helppo puhua toiselle vanhemmalle, joka vaikuttaa olevan samassa elämäntilanteessa ja tietää millaista lapsiperheen elämä on.

6.1.2 Nettikysely

Sain nettikyselyyn pohjan LAPE-työryhmän kautta. Pohjaa oli käytetty aiemmin samana vuonna Orivedellä, jossa oli selvitetty kohtaamispaikan tarpeellisuutta. Pohjaa muokattiin hieman paremmin Sastamalan palveluita vastaavaksi. Vastauksia läpi käydessäni tein huomion, jonka perusteella laatisin kyselylomakkeen jatkossa vieläkin selkeämmäksi ja etenkin avokysymykset vielä pelkistetyimmiksi. Uskon saaneeni hyviä ja suuntaa antavia vastauksia lomakkeen rakenteesta huolimatta. Osa vastaajista kuitenkin jätti vastaamatta avokysymyksiin ja uskon sen johtuneen edellä mainitusta kysymysten rakenteesta.

Kyselyn mainostaminen oli monipuolista ja vastauksia tuli odotuksiin nähden hyvin. Sastamalan LAPE-ohjausryhmässä minua varoiteltiin ja kerrottiin asiakkailta olevan ”kyselyähky”. Tämän tiedon saatuaani yllätyin kuitenkin positiivisesti vastausten määrästä. Samaan aikaan pyöri varhaiskasvatuskentällä asiakastytyväisyyskysely, joka saattoi vaikuttaa vastausprosenttiin. Vanhemmille suunnatussa tilaisuudessa, jossa mainostin kohtaamispaikkaa, mainostin myös kyselyä ja tarjosin mahdollisuuden vastata siihen myös paperilla. Tämä lisäsi vastausten määrää. Kysely oli auki kuukauden ajan ja uskon sen olleen sopiva aika. Webropol-kysely oli helppokäyttöinen ja sillä sai luotua näyttävän ja toimivan kyselypohjan. Myös vastausten käsittelyssä ohjelmasta oli suuri apu. Käytin kyseistä ohjelmaa ensimmäistä kertaa ja sen opettelu ja siinä onnistuminen ilahduttivat.

6.1.3 Kuntalaisfoorumi

Kuntalaisfoorumin kävijämäärä oli pettymys, joskaan ei yllätys. Tilaisuutta mainostettiin monipuolisesti ja ihmisiä houkuteltiin mm. kahvin ja lastenhoitomahdollisuuden avulla. Vastaavia tilaisuuksia ei ole aiemmin järjestetty. Alusta asti ajattelin tilaisuuden olevan vain yksi osa tutkimustani ja ilman suurempaa osallistujamäärääkin saan aineistoa muulla tavalla riittävästi kerättyä. Vähäinen osallistujamäärä mahdollisti rennon ja avoimen keskustelun, josta sain kerättyä uusia, muissa aineistoissa esiin tulemattomia ideoita ja toiveita.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutustuessani opinnäytetyöni keskeisiä teemoja käsitteleviin aiempiin tutkimuksiin ja hankeraportteihin sekä kirjallisuuteen ja artikkeleihin, löysin selkeät, toistuvat teemat ja pystyin jäsentämään toimintaa, joka on vienyt lapsiperheille suunnattuja palveluja kohti valtakunnallisesti määriteltäviä tavoitteita. Sain kokonaiskuvan tämän vuosituhannen kuluessa tehdyistä valtakunnallisista linjauksista ja sain ymmärryksen nykytilanteeseen johtaneista ilmiöistä.

Sastamalassa on edetty suunnitelmallisesti kehittämällä perhekeskustoimintaa ajatellen, että apu ja tuki tuodaan perheiden lähelle kaikkien toimijoiden yhteistyönä, unohtamatta, että hyvinvoinnin perusta on arjessa. Monipuolisen palveluverkoston ansiosta perhekeskuksessa voidaan havaita lapsen ja perheiden ongelmia mahdollisimman varhain ja antaa niissä tarvittavaa apua.

Kohtaamispaikan suunnittelu ja erityisesti se, että toimintaa saivat suunnitella tulevat palveluiden käyttäjät, on osoitus siitä, että perheitä halutaan kuulla ja palvelut halutaan tuoda vielä lähemmäksi perheiden arkea. Opinnäytetyöni perusteella on saatu tietoa siitä, miten perheet kokevat nykyiset palvelut ja niiden saatavuuden ja riittävyyden ja mitä vanhemmat odottavat kohtaamispaikalta ja sen palveluilta.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että olen saanut esittämiini tutkimuskysymyksiin vastaukset. Tutkimukseni antaa selkeän viestin siitä, ettei vielä olla saavutettu riittävää tuen ja ohjauksen saavutettavuutta. Yksilöhaastatteluista ja nettikyselystä saamani tulokset vastasivat monilta osin aiempaa käsittelemääni teoriaosuutta, mikä lisää opinnäytetyöni luotettavuutta.

Perhekeskustoiminnan avoimien palvelujen käyttäjien kokemuksia on yleensä ottaen tutkittu hyvin vähän. Uskoisinkin, että perheiden tukemista ja vanhemmuuden vahvistamista ajatellen, tutkimuksestani saadut vastaukset auttavat niin Sastamalan kuin myös mitä tahansa muuta perhekeskusta jatkossa kehittämään avoimia palveluitaan vastaamaan enemmän asiakkaiden tarpeisiin.

Uskoisin, että opinnäytetyölläni on myös yhteiskunnallinen merkitys. Sosiaalihuoltolain (2015) mukaan ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön tulee panostaa. Perhekeskukset toimivatkin parhaimmillaan ennaltaehkäisevinä, matalan kynnyksen lapsiperhepalveluina. Näkisin, että jatkossa tarvittaisiin kuitenkin lisää tutkimuksia siitä, miten kohtaamispaikan palvelujen käyttäjät, eli asiakkaat, ovat kokeneet palvelujen vaikuttaneen heidän arkeensa ja tuen saamiseen ja miten mahdollisesti kohtaamispaikkatoimintaa voidaan kehittää siten, että niistä saatu tuki ja palvelut palvelisivat parhaiten asiakkaita.

Halme, Kekkonen ja Perälä (2012) ovat todenneet, että perhekeskuksen yhtenä tavoitteena on vastata lapsiperheiden alati muuttuviin palvelutarpeisiin. Heidän mukaansa olennaista on, miten vanhemmat tulevat palveluissa kohdatuiksi. Tutkimukseni avulla on saatu yksilökohtaista tietoa siitä, miten kohtaamispaikan tulevat asiakkaat haluavat tulla kohdatuiksi palveluissa ja millaista tukea he kaipaavat omaan arkeensa.

LÄHTEET

Aalto, E 2012. Matalankynnyksen palveluissa työskentelevien vertaistoimijoiden työnohjaus – uusi tarina, uusi identiteetti. Työnohjaajakoulutuksen loppuraportti. Viitattu 12.4.2018. www.kansalaisareena.fi/TOKoulutuslopputyEA2012.pdf

Cope-hankkeen www-sivut. Hallinto ja johtaminen sote-murroksessa. Viitattu 7.4.2018. <https://www.stncope.fi/hallinto-ja-johtaminen-sote-murroksessa/>

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja nuorten palveluissa. Tampere: Juvenes Print.

Hamarus, P., Kanervio, P., Landén L. & Pulkkinen, S. 2014. Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Juva: Bookwell Oy.

Hanifi, R. 2015. Sosiaaliset suhteet järjestäytyvät uudelleen. Viitattu 13.4.2018. <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/100/>

Hastrup, A., Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J. & Pelkonen, M. 2013. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste-kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. Tampere: Juvenes Print.

Heikkilä, M. & Lahti, T. 2007. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukatsaus 2007. Helsinki: Yliopistopaino.

Helminen, J. 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveystalouden työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: PS-kustannus.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2010 Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University press Oy.

Janhunen, K. & Oulasmaa, M. 2008. Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Nykypaino Oy.

Junttila, N. 2016. Tuore tutkimus vahvistaa: Neuvolavanhempien yksinäisyys periytyy lapsille <https://yle.fi/uutiset/3-9306106>

Kananoja, A., Lähteinen, M., & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. Viro Talinna: Printon.

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Saarijärvi: Stakes.

Kohonen, K. & Tiala, T. 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Helsinki: Art-Print Oy.

Kotiranta, T., Niemi, P. & Haaki R. 2011. Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.

- Kurki, L. 2002. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveystalalla. Riika Latvia: Livonia Print.
- Laitila, M. 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Verkkodokumentti. Viitattu 2.1.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0224-5/urn_isbn_978-952-610224-5.pdf.
- Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print.
- LAPE-Pirkanmaa, Pirkanmaan perheiden palveluiden uudistaminen – raikkaita innovaatiota. Muistio. Viitattu 2.1.2018. <https://lapepirkanmaa.fi/materiaalipankki/muistiot/>
- Lappalainen, S., Hynninen, P., Kankkunen, T., Lahelma, E. ja Tolonen, T. 2007. Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, H. 2008. Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hämeenlinna: Saaarijärven Offset Oy.
- Mäkisalo-Ropponen, M. 2016. Kohti yhdessä tekemisen kulttuuria. Tampere: Juvenes Print.
- Perälä, M., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Tampere: Juvenes Print.
- Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. Perhe ja vanhemmuus. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Sastamalan kaupungin www-sivut. 2018. Viitattu 1.5.2018. https://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=9651
- Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2018. Viitattu 1.5.2018. <http://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/kuvaus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2018. Viitattu 1.5.2018. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheiden arki ja hyvinvointi. Tallinna Latvia: Gaudeamus.

Vesterlin, H. 2007. Pro Gradu-tutkielma Voimavaroja vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. Lapsiperheiden vanhempien kokemuksia tukiryhmätoiminnasta. Viitattu 11.4.2018. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/78196>

Viitala, R., Kekkonen, M. & Paavola, A. 2008. Perhekeskustoiminnan loppuraportti. Perhe-hankkeen loppuraportti. Helsinki: Yliopistopaino.

Kohtaamispaikkakysely

Sastamalan kaupunki on mukana hallituksen kärkihankkeessa, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE), jonka tavoitteena on tehdä muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita ja lapsen oikeuksia sekä tietoperustaisuutta vahvistavaa toimintakulttuuria.

Muutoksella pyritään vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden omia voimavaroja, elämänhallintaa sekä osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen kokemuksia ja uudella tavalla verkostoida nykyisin vielä hajanaiset lasten ja perheiden palvelut (esim. neuvola, perhetyö, kasvatus- ja perheneuvola, puheterapia sekä varhaiskasvatuksen, järjestöjen ja seurakuntien palveluita) niin, että ne ovat kaikkien tavoitettavissa.

Lisäksi sen on tarkoitus yhdistää maakuntien sote-palveluiden ja kuntien järjestämien palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan rakennetta sote-uudistuksessa.

Yksi LAPE:n myötä toteutettavista projekteista on kohtaamispaikka lapsiperheille, lapsille ja nuorille kaupungin pääkirjastolla. Kohtaamispaikassa asiakkaat saavat tietoa alueen palveluista, voivat tavata toisiaan ja osallistua vertaistoimintaan, sekä halutessaan saada ohjausta ja tukea perheen arkeen.

Tarkoitus on mm. lisätä palvelujen saatavuutta eri työntekijöiden jalkautumisella kohtaamispaikkaan.

Sastamalan kaupunki on halukas kehittämään toimintaansa lapsiperheiden kohtaamispaikkana ja toivoo Sinun mielipidettäsi!

1. Millainen on unelmien kohtaamispaikka? (Miltä siellä näyttää, mitä siellä tehdään, ketä siellä käy, millaisia palveluja sieltä saa?) Kuvaile paikkaa mahdollisimman tarkasti.

2. Minkälaisista palveluista sinä olisit halukas kuulemaan lisää?

- ehkäisyneuvonta
- järjestö
- kasvatus- ja perheneuvola
- kotipalvelu
- koulu
- lääkäripalvelut
- neuvola
- nuorisopalvelut

- perheoikeudelliset palvelut
- perhetyö
- psykologipalvelut
- puheterapia
- ravitsemusterapia
- seurakunta
- sosiaalityö
- suun terveydenhuolto
- toimintaterapia
- tukiperhe/tukihenkilö
- vapaa-aika ja harrastukset
- varhaiskasvatus
- yksityisen sektorin palvelut
- joku muu, mikä?

3. Minkä ammattilaisen/asiantuntijan toivoisit tapaavasi kohtaamispaikassa? Mitä tai millaista toimintaa toivot tältä työntekijältä ja kuinka usein toivoisit jalkautuvan työntekijän olevan paikalla (matalan kynnyksen avovastaanotto, luennot, ryhmätöinnat tai jotain muuta)? Kerro palvelukohtaisesti.

Mikäli sinulla jäi jotain kysyttävää tai muuten kiinnostuit aiheesta niin voit olla yhteydessä sähköpostitse osoitteeseen salla.vainionpera@student.samk.fi

Kiitos ajastasi! Mukavaa talven jatkoa!

